

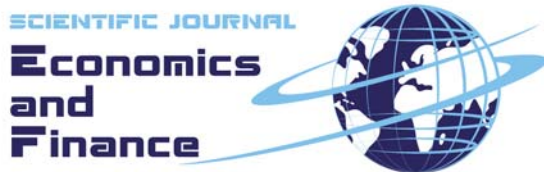
ISSN Print: 2311-3413
ISSN Online: 2663-7952

scientific journal

issue 4

Economics and Finance

2019

RSCI / РИНЦ
Science Index

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

 ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

2019

Editor-in-Chief:**Prof. Svetlana Drobyazko**, Ukraine**Editorial board:****Atamas Peter**, Ph.D. in Economics, Professor Alfred Nobel University, (Dnepropetrovsk, Ukraine);**Andris Denins**, Dr.oec., Professor, University of Latvia (Rīga, Latvia);**Andrej Udovč**, Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics, Univerza v Ljubljani (Slovenia);**Valery Babich**, Doctor Hab. in Economics, Professor, Association of Russian scientists of Massachusetts (Boston, USA);**Brezina Ivan**, prof. Ing., CSc., Faculty of Economic Informatics, University of Economics in Bratislava (Slovakia);**Czempas Jan**, Doctor Hab. in Economics, Professor, University of Economics in Katowice (Poland);**Dimitar Kanev**, Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics (Varna, Bulgaria);**Khaydarov Nizamiddin**, Doctor Hab. in Economics, Professor, Tashkent financial institute the Republic of Uzbekistan;**Konstantin Savov Kalinkov**, Doctor of Economics, Professor (Varna, Bulgaria);**Nedelea Alexandru-Mircea**, Associate Professor Ph.D at Stefan cel Mare University of Suceava (Romania);**Okulich-Kazarin Valeriy**, Doctor of Educational Sciences, Professor, Pedagogical University of Cracow (Poland);**Pavlov Konstantin**, Doctor Hab. in Economics, Professor, Izhevsk Institute of Management (Russia);**Dr. Parikshat Singh Manhas**, Ph.D, Director of School of Hospitality and Tourism management and Professor in The Business School University of Jammu (Jammu & Kashmir, India);**Pelikh Sergey**, Doctor Hab. in Economics, Professor, Academy of Management under the President of the Republic of Belarus (Minsk, Belarus);**Dr. Reena Agrawal**, PhD in Entrepreneurship, Assistant Professor Accounting, Jaipuria Institute of Management, Lucknow (India);**Ruta Šneidere**, PhD. in Economics, Docent, University of Latvia (Rīga, Latvia);**Venelin Terziev**, Professor Dipl.Eng., Ph.D., D.Sc. (National Security), D.Sc. (Ec.), University of Telecommunications and Post (Sofia, Bulgaria);**Jarosław Jerzy Turlukowski**, PhD in Law, Assistant professor Institute of Civil Law University of Warsaw (Poland);**Nada Vignjević-Djordjević**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor State University (Novi Pazar, Serbia);**Shatalova Nina**, Doctor Hab. in Social Sciences, Professor, Ural State Railway University (Russia);**Karpenko Lidiia**, Doctor of Economic Sciences, Professor, Odessa National Polytechnic University (Ukraine);**Lysenko Denis**, Associate Professor of Moscow State University named after M.V. Lomonosov (Moscow, Russia);**Hilorme Tetiana**, Ph.D. in Economics, Assistant Professor, Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine).**WARNING**

Without limitation, no part of this publication may be reproduced, stored, or introduced in any manner into any system either by mechanical, electronic, handwritten, or other means, without the prior permission of the «Economics and Finance».

CONTENTS

Radka P. Ivanova	
OPEN INNOVATIONS AS A MEANS FOR EXTENDING THE IMPLEMENTATION OF ENVIRONMENTAL ASSETS IN BULGARIA	4
Philip Stoyanov	
FORMATION OF INTERNAL TOOLS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMPANIES	12
Klochivskii O.O.	
FEATURES OF IMPLEMENTATION OF TRANSPORT ENTERPRISES' NON-CORE ACTIVITIES	20
Marachevska A.V.	
ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF THE CORPORATE MORTGAGE FOR EMPLOYEES AS A ONE OF THE WAYS OF BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE	26
Pysarchuk O.V.	
THE MAIN DIRECTIONS OF THE TRANSFORMATION OF THE ACCOUNTING SUBSYSTEM IN THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF KNOWLEDGE ECONOMY	39
Riazanovska V. V.	
THE INTERACTION OF DIFFERENT TYPES OF TRANSPORT INTO ASPECTS OF DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	54
Nikolskaya A.G., Inshakova E.I.	
OUTSOURCING IN THE SYSTEM OF MUNICIPAL MANAGEMENT	60

UDC 65
JEL O3; Q57

Radka P. Ivanova
Chief Assistant Professor, Ph.D.
University of Economics – Varna, Bulgaria

OPEN INNOVATIONS AS A MEANS FOR EXTENDING THE IMPLEMENTATION OF ENVIRONMENTAL ASSETS IN BULGARIA

***Abstract.** Protecting the environment is a duty of the whole society. Nowadays, this requires finding and implementing innovative methods and technologies reflecting the current situation. In view of the unenviable financial situation of the enterprises in Bulgaria, open innovations appear as a suitable means for achieving that goal exactly. The opportunity for a two-way exchange of ideas and information they offer (outside-in as well as inside-out); cooperation; acquiring the right to further develop outside ideas or use existing technologies, etc., allows each market entity to count toward the process of innovation and improvement of the organisations' flexibility. This is also of extreme importance in the sphere of environment protection, in regard to the equipment used. The implementation of long-term environmental assets is a prerequisite for reducing the negative impact of man on the environment, but this is a process requiring quite a lot of resources which are not readily available to all organisations. Therefore, it is important to develop relations of cooperation for problem solving through actions inherent to the process of open innovations.*

***Keywords:** open innovation, long-term assets, ecology*

Introduction

In today's globalised world, all businesses have to look for ways and means to innovate. Innovations are also a prerequisite for achieving sustainable development, immediate and topical today, in view of the necessity to deal with the accelerated depletion of non-renewable resources and the ever deepening food crisis. At the same time, the innovation process is an expensive and resource consuming activity requiring readily available funds, suitable facilities and equipment, competent human resource, knowledge, and information which are not within the reach of every enterprise. That is the hurdle before the realisation of innovation by the smaller enterprises, which requires finding alternatives to the traditional innovative model called *closed innovation*. This has brought into existence the open innovation which quickly found its place, to quote R. Stanislavski and G. Szymanski, in the sphere between the businesses, the entities and the different sectors of the economy, and turned into a factor leading to increased competitiveness of the organisations (Stanislavski, Szymanski. 2017, p.8). The aim of this article is to characterise open innovations

and draw out premises for their use by the enterprises in Bulgaria for implementation of environmentally sound long-term assets.

1. REFERENCE OVERVIEW AND THEORETICAL GROUNDS OF THE RESEARCH

Open innovation peculiarities

The term *open innovation* came into existence at the beginning of XXI c. in the works of H. Chesbrough. *The open innovation* offers a new mode for performing innovative activities and better opportunities for generating income at all stages of the innovative process, without the necessity that the innovative enterprise should bring out on the market a new final result (material or non-material). As pointed out by H. Chesbrough (2003), the substance of open innovation is in the implementation of in- and outflows of knowledge in different forms for innovation optimising inside the enterprise, as well as the widening of the possibilities to use them outside the enterprise. At the core of innovation, we can find new ideas whose generating requires knowledge in different spheres, their due mastering and adequate implementing. Knowledge has to be developed, including ways to extend its spheres of implementation and the possibility to combine it with knowledge from other spheres of activity. The result from such acts could mean more innovation and a rise in the number of innovative entities. At the same time, we have to point out that the main assumption with open innovation is the fact that it is not possible to have all the specialists concentrated in one enterprise, however large. That exactly gives grounds for the attention in open innovation to be focused on providing a flow of knowledge into and out of the enterprise, rather than seek a more static situation in which the knowledge is created, accumulated and applied within the business (Bessant et al., 2014, p.8).

Fashioning a beneficial innovation structure under whose conditions innovative activities can be pursued is a prerequisite for the existence of more innovative enterprises. This means a better development for both the organisation and the products and services it offers. The possibilities for using solutions and ideas coming from outer sources of research, experts outside of the company, ideas of company employees, customers, suppliers, competition, knowledge from other sectors of the economy, creates conditions for implementing open innovation. A beneficial environment for creative activities is formed, new decisions are made faster, their dissemination and implementation in the activity is accelerated, and a better positioning on the market and an increase of the competitive advantages of the enterprises is achieved. As pointed out by R. Stanislawski and G. Szymanski, the open innovation is a concept for a faster and efficient introduction of new solutions

through efficient cooperation between organisations (Stanislawski, R., G. Szymanski. 2017, p.8).

Practically, the open innovation is in tight dependence on the intensity of the scientific and developmental activities and technological innovations. Smaller companies, however, will have difficulty achieving independent research, and for that reason having an innovative process is possible only if they have access to outside ideas and successful research results.

Specialised literature in the sphere of open innovation offers research elaborating on the thesis that two groups of factors influence the innovative development of enterprises – internal and external, among which as key ones are defined the internal abilities and skills of the businesses to innovate, the proper choice of an innovative strategy in compliance with the capabilities of the company and the market preferences; the efficiency of the organising the innovative activities, the ability to build and sustain beneficial relations of cooperation with different entities and organisations of the same type and from other sectors of the economy for exchange of ideas, knowledge, and specialists for optimising the innovation processes. Cooperation can extend on the micro and/or macro level, depending on the particular needs and possibilities. In each case, though, the stakeholders will be able to acquire new knowledge. In practice, as some of the researchers in this field would point out, the open innovation is a prerequisite for achieving sustainability in the development of the organisations and improving their positioning among the competitions within their respective sector (Xiaolan, 2015, p.194).

Specialised literature gives the following reasons for seeking cooperation with other businesses and heading for open innovation (Xiaolan, 2015, p.194):

- acquiring new knowledge and additional financial and other resources for the activity;
- selling ideas, etc., as intellectual property, so as to also generate profit from innovation which has not been completed and have it introduced onto the market, so that it can find its users;
- sharing the risks of the new and unknown;
- reducing cost;
- access to a wider range of specialised knowledge and equipment and highly qualified staff;
- combining the internal capabilities with the possibilities coming from outside, etc.

On the other hand, in the course of their research, R. Stanislawski and G. Szymanski came to the conclusion that a prerequisite for the innovative development of entities is the cooperation between them (Stanislawski, Szymanski. 2017, p.12). The two researchers deem there are four main forms of this cooperation, namely:

- cooperation for research and developmental activities;
- cooperation in specialised activities;
- cooperation for the exchange of assets for realising the activity;
- cooperation when rendering different services in the progress of the innovative development.

Generally speaking, open innovation can be reviewed as the ability of the organisation, as represented by their management, to carry out operative collaboration in order to achieve a common goal. At the same time, this cooperation can be carried out on different levels and the exchange between the parties may cover a number of resources, namely:

- financial resources;
- human resources;
- material resources;
- technological resources;
- information resources;
- organisational resources, such as different methods and procedures;
- transfer of knowledge;
- provision of software, etc.

Cooperation can also exist when consulting and training in research result analysis and auditing. Establishing cooperation and accepting open innovation as a means to carry out innovative activity gives a number of advantages to organisations, the main ones of which are the overcoming of different hurdles blocking their progress, dealing with the limitations of institutional, resource and capacity origins, getting access to experts and better ideas, etc. As a result, it is possible to reduce the risks existing alongside innovative activities. According to the researches in the field, the transition to open innovation can arise from a variety of grounds, with the following ones taking precedence (Xiaolan, 2015, p.194):

- changes in the environment in which the business exists and develops;
- the constantly changing qualifications and knowledge of the people outside the entity;
- severe competition;
- expansion of the transfer of knowledge and technologies;
- carrying out research and developmental activities outside the premises of the organisation, because of its inability to organise and perform such activities on its own, etc.

In practice, the implementation of open innovations requires the removal of the traditional boundaries before the free circulation of knowledge, people, materials, technologies and ideas. In this way, it becomes possible to find paths

for overcoming resource and information limitations, reducing costs and risk through sharing them, improving the competitiveness of the businesses, disseminating ideas in a rough shape and generating income. From this point of view, the analysed literature says that open innovations would be of exceptional benefit to small and newly set-up companies, especially in the cases when they are supposed to exist under the conditions of a developing economy (Xiaolan, 2015, p.195).

Long-term assets and their significance for protecting the environment

The globalised economy, the constantly increasing needs of people and the reckless destruction of non-renewable natural resources has focused in the recent years the public attention on seeking alternative ways for their use. The main accent in the policies of the businesses and the countries as a whole today is the trend for sustainable development. It is based on the idea of reasonable use, so that the resources can be preserved for the future generations. In the general case, attaining sustainable development requires a change in the current *modus operandi*, part of which is the use of equipment which is now obsolete and requires a large amount of resources – materials, electrical power and human resources, and which has a detrimental impact on the environment. It is of extreme importance for reducing the negative impact on the environment to replace the obsolete long-term assets with new ones, with environmentally friendly features, i.e. environmentally sound LTA. As pointed out by R. Ivanova, this type of assets should be reviewed as being two types, namely: specialised environmental facilities which include facilities meant only for reduction of pollution and which are not part of the production process, as well as integrated technologies participating directly in the production process and whose use either protects the environment or at least reduces pollution (Ivanova, R. 2015). There is also another separate group that belongs to the environmental LTA, including equipment for monitoring and control of environmental characteristics on the territory where the organisation using them operates. Modernising the facilities is a prerequisite for optimising the costs, production time, employed staff, used electric power, etc. On the other hand, however, the mere purchase of new LTA is not always within the enterprise's reach.

2. RESULTS

The official information about the availability of environmental long-term assets and their dynamics for the period between 2010 and 2017 shows that there is a clear-cut tendency of growth in the number of these LTA at the end of each of the reviewed years. At the same time the acquisition of environmental LTA tends to fall, with 2015 having the highest, and 2017 – the lowest value. The comparison of the data also shows that in terms of values, the growth of these assets is just below four times in 2015 as compared to 2010, after which

the fall is over five times in 2017. At the same time, the largest amount of obsolete environmental long-term assets was registered in 2016, and the lowest value is characteristic of the beginning of the reviewed period (2010). As a whole, however, the environmental long-term assets available by 31.12.2017 are just above two times more, as compared to 2010 (Fig. 1).

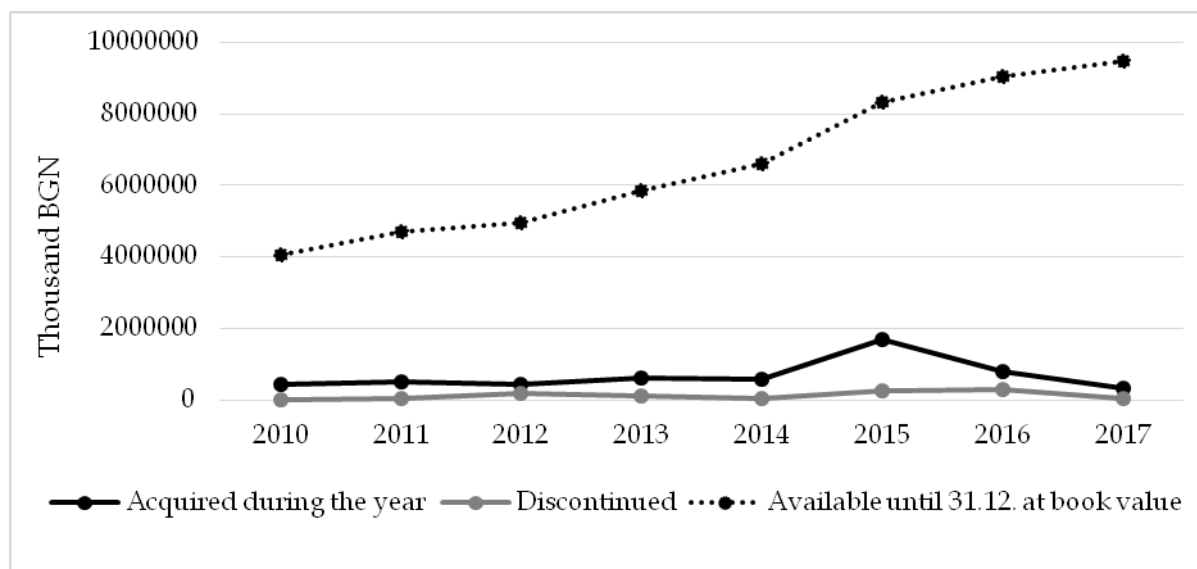

Fig. 1. Availability and dynamics of environmental long-term assets for Bulgaria (2010-2017)

The application of these assets is varied and the priority areas are sewage, water supply, air, soils and groundwater, wastes, noise, the hunting and fishing sectors, protecting biodiversity and protected natural areas. Specialised facilities and integrated technologies are used and in all reviewed spheres, the share of specialised facilities significantly exceeding that of integrated technologies. This can be defined as a shortcoming, since integration would guarantee more possibilities for implementation of the assets and for generating more favourable results for reducing the human footprint on nature. On the other hand, that would lead to complication and raising the qualification requirements of the employees working with them. Integrated technologies can also be reviewed as a means for a simultaneous solving of several problems and for increasing the efficiency of environment protection activities. Their implementation is an innovation for many enterprises, but, at the same time, it is not always affordable for them. That is why new ways for cooperation between the enterprises, institutions and researchers need to be found. On the other hand, each technology has its own lifecycle, which gets shorter and shorter, in view of the accelerated development of mankind and that requires its constant modernising. The end result from such actions is inevitably related to increased expenses and greater risk concerning the proper determining of the production

time, the adequacy and the speed of implementing these technologies. In order to deal with the specified negative impact, suitable means need to be found, since promoting their attractions and their use is needed. Implementing open innovation can successfully lead to sharing risk and costs. The combining of more ideas, the joint effort of more stakeholders, the focusing on their strong sides and the experience each of them has, lead to faster and more pertinent reactions. New technologies require additional knowledge, which usually comes from the outside in many different ways. This transfer of experience and skills can also be seen as receiving other people's ideas and their implementation, which is part of open innovations. Getting outside the box of traditional behaviour via sharing experience, using outside ideas, technologies and work methods speeds up the innovation process and leads to positive out-turn for the different enterprises taking part in these processes.

In view of the fact that there is a global trend for a growing use of environmental LTA, the Bulgarian business needs to turn that way, too. The impossibility to carry out individual research and, respectively, innovative activities, however, places hurdles before the development of such technologies and their implementation. That is why it is extremely important that all stakeholders undergo a change of front and start a process of building cooperation among all market participants – the state, through its leader, government and legislative body, the state and other institutions, the private sector, educational structures, and the individuals. The joint efforts of specialists from different spheres, the exchange between them of ideas at different stages of completion is a prerequisite for applying open innovation.

The newly set-up and the smaller businesses cannot provide environmentally friendly equipment on their own. In this aspect, they could make use of the services and possibilities, offered in Bulgaria by innovative formations, such as clusters, incubators, the technology and innovation network Sofia Tech Park, so that they start their activity and acquire experience which they can use in their later independent development. They could also make use of the benefits from acquiring outside intellectual property (patents, licences, know-how, etc.).

Conclusion

The integration of technologies, their constant updating through outside experience and assets, the *transfer* of ideas from some sectors to others, requires the creation of favourable relations between the market entities and, respectively, willingness to do away with the traditional boundaries, which is a trace inherent to open innovation. Adopting the latter is grounds for including more and more aspects of each activity, sharing innovation related costs and risks. This requires finding suitable partners, possibilities for acquiring different

outside ideas, joint development of innovations or their commissioning to other entities. Irrespective of the type of cooperation, open innovations allow each of the parties to share costs and risks with the rest, and as a result achieve better innovations. Increasing the share of the used environmental LTA is of extreme importance and new ways need to be sought to stimulate it in Bulgaria in order to curb the human footprint on the environment.

References:

1. Bessant, J. et al. 2014. Innovation Management, Innovation Ecosystems and Humanitarian Innovation.
2. Chesbrough, H. 2003. Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology. Boston, MA: Harvard Business School Press, 227 pages, pp. 21-62
3. Chesbrough, H. 2003. The Era of Open Innovation. – Available at: [<https://sloanreview.mit.edu/article/the-era-of-open-innovation/>] MIT Sloan Management Review. pp. 34-42. Accessed: 12.10.2017.
4. Ivanova, R. 2015. Analytical aspects of fixed tangible assets with ecological use in relation to industrial enterprise's cash flows. - Management and sustainable development, 4 (53), 71-76
5. Hossain, M. (2013) Open innovation: so far and a way forward. // World Journal of Science, Technology and Sustainable Development. [online]. Vol. 10, No. 1, pp. 30-41
6. Stanislawski, R., G. Szymanski. 2017. Cooperation of small, medium (SME's) and large enterprises in the context of open innovation. Innovative (Eco-) Technology, Entrepreneurship and Regional Development. Conference proceedings. ISSN 2538-7936
7. Xiaolan, F. 2015. China's Path to Innovation. pp. 170-200. Available at: [<https://www.cambridge.org/core/terms>]. Accessed: 29.10.2018. - <https://doi.org/10.1017/CBO9781107110953.011>
8. <http://infostat.nsi.bg> [March 2019]
9. www.nsi.bg [March 2019]

UDC 64.014.1

JEL Classification: M21

Philip Stoyanov,

Chief. Assist. PhD

University of National and World Economy – Sofia, Bulgaria

FORMATION OF INTERNAL TOOLS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF COMPANIES

***Abstract.** Strategic tools are sufficiently developed, but tactical and operational have not yet become widespread and do not have a methodical basis. In particular, this applies to ethics maps, conducting social audits and preparing a social report. It is advisable to add a stakeholder map to the strategic one, which: identifies key groups of organizations and people who can influence the success of a company or which are affected by its activity. Corporate strategy of the company was developed and documented, which aimed at achieving not only economic results, but also at a long-term socially responsible interaction with the external environment, so it is an incoming regulatory framework for the formation of a social report governing strategic indicators of an economic, social and environmental nature.*

***Keywords::** corporate social responsibility, stakeholder map, social report, company ethics map, tools*

Problem statement in general. Internal CSR tools affect the main groups of interests of the company's management and its employees, while external ones affect the state in the face of organizations representing it, public organizations, the local community, consumers, partners, investors, etc. By level of management, the distribution of CSR tools takes into account their role in achieving strategic, tactical and operational goals. That is why the compiling a social (non-financial) report is attributed to operational and at the same time to strategic tools of CSR.

Analysis of recent research and publications. The choice of a documentary base for planning and monitoring CSR in the strategic management system should be done according to the rules: materiality of activity (to know the composition of stakeholders and important interests for them and a company itself) (Bendell, J. (2017)); completeness of reflection of plans and results in the documentation (taking into account the needs, expectations and concerns of the stakeholders) (Boutilier, R. (2017)); reactivity (to respond consistently to significant problems facing stakeholders and a company, respond to their changes) (Charles Jr, O. H., Schmidheiny, S., & Watts, P. (2017)); an ability to verify the results of activities (to create a documentary basis that will allow to provide the public, the stakeholders with reliable information about the plans and the results of their implementation in

sufficient volume) (França, C. L., Broman, G., Robèrt, K. H., Basile, G., & Trygg, L. (2017)).

The aim of the work is to study the formation of internal instruments of corporate social responsibility.

Results of the study. A tabular form is proposed for building a structural-logical scheme for implementing corporate social responsibility tools into the corporate management strategy of an enterprise and their application by management level (Table 1), which allows determining the levels and sequence of both implementation and use of CSR tools.

Table 1

Form of the structural-logical scheme for introducing CSR tools into the corporate management strategy of a machine-building enterprise (authoring)

Tools	List and sequence of tools use by management levels
Phases 1-2. Decision to introduce a mechanism of social responsibility in corporate governance. Creation of a working group to develop a document base	
- strategic	Corporate Governance Code, Corporate Code of Ethics
- tactical	Ethics Committees
- operational	Social communications

This scheme is included in the proposed sequence of steps and characteristics of the phased applicability of CSR tools. It is advisable to reveal the essence of some of these CSR tools, which will allow us to understand and evaluate the feasibility of their use by the enterprise.

Ethical codes or codes of ethics are a set of moral principles, moral norms and rules of conduct of one person or group of persons, which determines the assessment of their actions in terms of relationships with other business entities, relationships in a team and in society based on compliance with moral norms and principles, which are separated by them. They exist as part of professional standards being developed for various activities. By semantic analysis, it was established that codes of ethics are a set of norms for correct, proper behavior, which is considered appropriate for the person of the profession to which this code is related. Professional codes of ethics perform two moral functions: they serve society as a guarantee of quality and carry information about standards and restrictions on the activities of employees in the area for which these codes are developed. The primary purpose of a code of ethics is to prevent, rather than punish, unethical behavior. Codes of ethics are usually produced in professional organizations.

You can choose from the following types of ethical codes: codes governing the document with detailed rules, containing sanctions provided for violation of the code (contracts) (Hallstedt, S. I. (2017)); codes governing obligations to customers, investors, shareholders, employees, etc. (social codes)

(Laszlo, C., & Cescau, P. (2017)); codes that include clauses on the value, philosophy and objectives of the enterprise (fundamentals of corporate culture) (corporate codes) (Lokuwaduge, C. S. D. S., & Heenetigala, K. (2017)); codes that define interpersonal relations at the enterprise and coordinate its interests and the interests of employees (transactions concluded between the administration and the trade union) (professional codes) (Tetiana, H., Chorna M., Karpenko L., Milyavskiy M. & Drobyazko S. (2018)).

The ethical code can have any organization - both a large corporation and a small structure, giving it its name, in particular, codes of communication and employee behavior.

Corporate codes - the activities of the enterprise in the domestic and international market. Historically they appeared in Japanese companies that have proven to regulate employee behavior to the absolute. Then the codes began to be widely implemented in the United States of America, where many American companies, to reassure the public of their merits, published their ethical codes. In addition to the general provisions on market and business ethics, they included rules concerning the behavior of its employees. These rules prohibited bribes, fraud, gifts, payments of illegally received money, stirring up conflicts, disclosing company's secrets, using information obtained on trusting conditions, illegal behavior for the sake of the company. The key standards of competence (working behavior) in them are: customer orientation, motivation for success, reliability, creativity, friendly management relations with staff, teamwork.

Table 2

Characteristics of the enterprise corporate code (authoring)

1. Typical structure	
Part	Informative characteristic
1. Ideological	Company's philosophy (mission, goals and values); ethical principles underlying the thinking and activities of leadership;
2. Regulatory	standards of conduct for various groups of employees; regulation of the norms of their communication and interaction.
2. Main focus	
Function type	Informative characteristic
1. Managerial	regulates the behavior of personnel, priorities in cooperation with customers, shareholders, partners, competitors, the external environment; determines the decision-making procedure and unacceptable forms of behavior;
2. Development of company's corporate culture	translates corporate values, orients employees to common corporate goals, thereby enhancing the corporate identity of employees;
3. Reputational	form confidence in the organization from the external environment, increase its investment attractiveness.

As a rule, corporate codes have two parts: ideological and regulatory (Table 2). The formation of the key principles of the Code has the main purpose to create a certain image of the enterprise, to state what will contribute to its reputation.

The regulatory part contains provisions reflecting the principles and rules of business behavior in a particular organization, the responsibility of the administration in relation to employees, governing relations with the environment (customers, shareholders, partners, competitors). Corporate codes have a threefold focus of objectives and functions (see Table 2), which covers the target and management and technological block of CSR.

This allows us to immediately plan a logical connection: the goal of CSR - the task of CSR - a tool for integration and the implementation of CSR at the level of CSR programs and CSR measures - indicators of problem solving and performance of measures;;

Table 3

Content and form of the ethics map of the company's managers (authoring)

Ethics map for company executives	
A. Principles	Content of the principle
1. Unselfishness	Officials must make decisions only in the public interest. They should not be guided by the goals of achieving financial or other material benefits for themselves, their family or friends.
2. Incorruptibility	Officials should not put themselves in financial or other dependence on individuals or organizations that may affect their performance of professional duties.
3. Objectivity	When making decisions, for example, on the appointment to positions of responsibility, on the granting of contracts, on the presentation of awards, etc., officials must be guided only by the merits of the candidates.
4. Accountability	Officials are accountable to the public for decisions made and actions taken; their activities should be open to the most thorough checks.
5. Openness	The decisions and actions of officials must be extremely open to the public. Officials are required to justify decisions, and information hiding is allowed only in cases where higher interests require it.
6. Honesty	Officials are required to openly declare any personal interests related to their official duties, and to take measures so that the resulting conflicts of interest are resolved in favor of the society.
B. Leadership	Officials must support the principles outlined above, exercising leadership and setting a personal example.
C. Coordination with the employee	Read and Understood (date, signature, full name)

Ethics maps are a set of ethical rules and recommendations that clarify and adapt the ethical code of the company for each individual employee. Their

adaptation for the machine-building enterprise (Table 3) consists only in checking the accounting of the production nature of the CSR subject and compliance with the national mentality.

Ethics review is a comprehensive analysis of a specific aspect of a company's activity or its separate project for compliance with the ethical standards of a population, territory or country;

Development of a stakeholder map consists of identifying key groups, organizations, people who can influence the success of a company or are affected by its activities. Resources are the source of the formation of competitive advantages, and in the context of a social strategy, intangible resources (human capital, social capital, reputational capital, and others) are of particular importance. All of them develop in the process of interaction of a company with the stakeholders.

The stakeholder map is advisable to add to the strategic tools of CSR, because it: identifies key groups of organizations and people who can influence the success of the enterprise or are affected by its activities. Creation of a map should occur in four stages: identification of stakeholder groups, organizations, activists; analysis of their interests, attitudes and activities; visualization or illustration of stakeholders and their relationship with the objectives of a company; prioritization or selection of key stakeholders that best meet the goals identified in the previous phase. We provided a description of their expectations (Table 4).

Table 4

**Stakeholders of a machine-building enterprise and their expectations
(authoring)**

Stakeholders	CSR expectations	Stakeholder resources
1. Employees	Salary, social package, working conditions, hopes for a promotion.	Own efforts and labor discipline.
2. Shareholders	Growth of the company's value.	Possibility of receiving dividends, change of top management of the company.
3. Consumers	Quality of goods and services, prices of goods and services, new types of goods and services.	Consumer Protection Law, antitrust laws.
4. State	Saving working places, taxes payment, complying with business laws.	Compliance with the law, tax regime, regulatory policy.

In addition to trust, an important intangible resource of the enterprise is the involvement of stakeholders in the activities of the enterprise, which allows it to more effectively solve the common problems of the enterprise and its stakeholders.

Thus, the involvement of the company-supplier in the business processes of the company-buyer can lead to a reduction in the cost of production and, as a result, the emergence of a competitive advantage in price. Thus, the stronger is the degree of involvement of stakeholders (personnel, partners, suppliers, customers) in the activities of the enterprise, the stronger is the influence of social strategy on the creation of competitive advantages.

A separate document, the development of which must precede the actual development of the strategy and strategic plan, it is advisable to adopt the "General principles of sponsorship and charitable activities," including such principles: compliance by the enterprise with the legislation, the company's Articles of Association, and other documents regulating the activities of a company; conscientiousness and impartiality when considering issues of providing sponsorship and charitable assistance; equality of all participants of the collegial body making the decision to provide sponsorship and charity support; determination of priority directions and objects of sponsorship and charitable activities (sports, ecology, culture, health care, education) and priority forms of their provision.

The structure of the social section of the "Strategic Plan", "Strategies" or another document determines the strategic vectors of a company's development and the tool base for its implementation.

The main purpose of the section development is the formation of a system of social values of a company. The objectives of its development and implementation are: to identify the needs of interested parties; to establish systemic interaction with stakeholders; to evaluate the prospects and problems of interaction between the company and the stakeholder; to ensure the harmonization of the resource base according to public expectations; to determine the development strategy of the social activity of the enterprise taking into account the wishes of the interested parties; to choose a document base for planning and monitoring the results of social activities.

It is advisable to organize and conduct dialogues with stakeholders in the process of strategy formation along with the strategic plan and the integration of CSR (its social section) with the involvement of a facilitating organization, whose participation will allow stakeholders to express their thoughts and expectations fully and provide transparency in the dialogue. The format of the negotiations may be alternative: round tables, eye and telephone interviews with audio recording. Negotiations are accompanied by their reflection on the corporate website, which will allow the personnel of a company and other interested parties to take part in the discussion of social aspects.

Stakeholders, who are expected to increase the activity of a company in the negotiation process on the social component of the strategy, it is advisable to distribute by the criteria: the nature of responsibility when contacts with people

and organizations to which an enterprise has or will have legal, financial and operational obligations documented are updated; the degree of stakeholder influence when attention is given to dialogue with people and organizations that significantly influence or in the future will be able to influence the company's activities; the degree of closeness when people and organizations with which the company interacts most often stand out; the degree of dependence, which stand out people and organizations that are most dependent on a company; the level of representativeness that distinguishes people who are given the authority to represent other people.

As part of the preparation of the social section "Strategies", it is advisable to propose the following priority issues: for discussion with the inner circle of stakeholders: personnel policy; quality of services provided; social programs for employees; charity and sponsorship; liabilities to shareholders; personnel training programs; for discussion with all interested parties: questions of interaction with the authorities and management, with non-profit organizations of the country and the region; topical social problems in the local community; coverage of the socio-economic activities of a company in the media.

When presenting and disseminating information, it is advisable to use the following information dissemination channels: Internet - to bring all aspects of the social section "Strategies" and discussion materials after the presentation; internal communication channels - to inform the inner circle of stakeholders about the enterprise strategy in the social sphere; mass-media - for public statements and bringing basic aggregated information about the activities of a company in the social sphere in accordance with the strategy of a company; mailing a text version of the social section "Strategies" to key audiences (shareholders, government and management, potential investors, etc.).

Conclusions. All the author's proposals make it possible to attract an objective, most important resource from the point of view of social strategy - consumer confidence, which is the basis for the growth in demand for the products of machine-building enterprises. It is a component of reputational capital, which continues to evolve through consistent efforts and contributes to the growth of the financial performance of a company. Since the growth of trust is associated with the dissemination of information about the social and environmental activity of the company, PR communications, the higher is the degree of trust of stakeholders to the company and the higher is the demand for manufactured products, and therefore the stronger and more stable its competitive advantages.

References:

1. Bendell, J. (2017). Terms for endearment: Business, NGOs and sustainable development. Routledge.
2. Boutilier, R. (2017). Stakeholder politics: Social capital, sustainable development,

- and the corporation. Routledge.
3. Charles Jr, O. H., Schmidheiny, S., & Watts, P. (2017). *Walking the talk: The business case for sustainable development*. Routledge.
 4. França, C. L., Broman, G., Robèrt, K. H., Basile, G., & Trygg, L. (2017). An approach to business model innovation and design for strategic sustainable development. *Journal of Cleaner Production*, 140, 155-166.
 5. Hallstedt, S. I. (2017). Sustainability criteria and sustainability compliance index for decision support in product development. *Journal of Cleaner production*, 140, 251-266.
 6. Laszlo, C., & Cescou, P. (2017). *Sustainable value: How the world's leading companies are doing well by doing good*. Routledge.
 7. Lokuwaduge, C. S. D. S., & Heenetigala, K. (2017). Integrating environmental, social and governance (ESG) disclosure for a sustainable development: An Australian study. *Business Strategy and the Environment*, 26(4), 438-450.
 8. Tetiana, H., Chorna M., Karpenko L., Milyavskiy M. & Drobyazko S. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. *Academy of Strategic Management Journal*. Volume 17, Issue 3, 2018.

УДК 656.7012.34.008.8(045.3)

JEL Classification: L92

Klochivskii O.O.
National Aviation University

Клочковский А.А.
Национальный Авиационный университет

Клочківський О.О.
Національний авіаційний університет

FEATURES OF IMPLEMENTATION OF TRANSPORT ENTERPRISES' NON-CORE ACTIVITIES

ОСОБЛИВОСТИ ЗДІЙСНЕННЯ НЕПРОФІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

ОСОБЕННОСТИ ВЫПОЛНЕНИЯ НЕПРОФИЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТРАНСПОРТНОЙ ОТРАСЛИ

***Abstract.** Any kind of transport is complexity entity with a sufficiently developed network of subdivisions dealing with basic, subsidiary, auxiliary and non-core activities, unfortunately, the development of the last, in our opinion, is paid insufficient attention. The article is devoted to definition of the term "non-core activity of transport enterprises" and systematization of its components.*

***Keywords:** non-core activity, transport enterprise, services, efficiency, economic activity.*

***Анотація.** Будь-який вид транспорту завжди являв собою складне господарство з достатньо розвинутою мережею підрозділів, що займаються основними, підсобно-допоміжними та непрофільними видами діяльності, на жаль, розвитку останнього, в основному приділяється, на наш погляд, недостатньо уваги. Стаття присвячена визначенню дефініції терміну «непрофільної діяльності транспортних підприємств» і систематизації її складових.*

***Ключові слова:** непрофільна діяльність, транспортне підприємство, послуги, ефективність, господарська діяльність.*

***Аннотация.** Любой вид транспорта всегда представлял собой сложную систему с достаточно развитой сетью подразделений, занимающихся основными, подсобно-вспомогательными и непрофильными видами деятельности, развития последнего, к сожалению, уделяется, на наш взгляд, недостаточно внимания. Статья посвящена определению дефиниции термина «непрофильной деятельности транспортных предприятий» и систематизации ее составляющих.*

***Ключевые слова:** непрофильная деятельность, транспортное предприятие, услуги, эффективность, хозяйственная деятельность.*

Постановка проблеми. Адаптація транспортних підприємств до ринкових умов вимагає значних трансформаційних процесів у його діяльності. Відсутність дієвих економічних та структурних перетворень у вітчизняній економіці створили передумови для стагнації процесів розвитку всіх видів транспорту. Серед них варто виділити масштабне старіння основних засобів галузі, що призводить до їх дефіциту, прогресуюче нарощування техніко-технологічної відсталості, недостатність фінансових ресурсів для підтримки та оновлення галузі та низьку якість послуг [1]. Проведення різного роду реформ на транспорті передбачає прискорення розвитку конкурентного ринку перевезень. Проте, як відомо, будь-який вид транспорту завжди являв собою складне господарство з достатньо розвинутою мережею підрозділів, що займаються основними, підсобно-допоміжними та непрофільними видами діяльності, нажаль розвитку останньому, в основному приділяється, на наш погляд, недостатньо уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною та інформаційною основою роботи є праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а також матеріали періодичних видань. При проведенні дослідження використовувалися методи аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення, системний підхід.

Виділення раніше не вирішеної частини проблеми. Можливих шляхів підвищення конкурентоспроможності непрофільної діяльності транспортної галузі, на сучасному етапі, розглянуто досить мало. Вирішувати це важливе завдання можна за допомогою різних напрямків, починаючи з підвищення якості транспортної продукції (економічної складової), як прозаїчного заходу, і закінчуючи проведенням реформування (організаційної), оскільки будь-який процес, що поліпшує результати господарської діяльності, у тому чи іншому ступені підвищує конкурентоспроможність транспорту.

Мета статті. Сформувати дефініцію «непрофільна діяльність транспортних підприємств» і розглянути основні види послуг, що можуть бути віднесені до неї.

Результати дослідження. В Законі України «Про транспорт» не зазначено дефініція поняття «непрофільної діяльності транспортних підприємств». Згідно даного нормативно-правового документу, будь-який вид транспорту включає лише два види діяльності основну та додаткову (підсобно-допоміжну) (табл. 1).

Широке коло задач транспортного сервісу потребує постійних наукових та інженерних підрахунків, удосконалення діючих і створення нових методів, систем технологій і техніки в пасажирських перевезеннях. Це дозволить підняти пасажирські перевезення на більш високий рівень

розвитку в порівнянні з конкурентами та знизити собівартість своїх послуг і продукції [2].

Таблиця 1

Класифікація діяльності видів транспорту
[систематизовано автором]

Види транспорту	Види діяльності	
	Основна	Додаткова (підсобно-допоміжна)
<i>Залізничний</i>	Діяльність усіх взаємозв'язаних у межах єдиного виробничо-технологічного комплексу підприємств залізничного транспорту, спрямовану на забезпечення перевезень пасажирів, вантажів, багажу, вантажобагажу, пошти та виконання пов'язаних з ними робіт (послуг).	Діяльність відокремлених підрозділів, пов'язана з виконанням ряду допоміжних операцій та організацією виробництв, продукція (послуги) яких використовується переважно для потреб експлуатаційної діяльності залізниць.
<i>Автомобільний</i>	Діяльність, що забезпечує задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях пасажирів та вантажів автомобільними транспортними засобами.	Діяльність структурних автотранспортних підприємств, що надають додаткові послуги для забезпечення основного процесу перевезень на автомобільному транспорті.
<i>Авіаційний</i>	Діяльність, що пов'язана з транспортування вантажів, пошти і перевезення пасажирів за допомогою повітряних суден.	Діяльність, пов'язана з обслуговуванням повітряного судна при виконанні польотів необхідних для здійснення пропонуваніх повітряних перевезень і послуг

Непрофільна діяльність, як зазвичай, ґрунтується на диверсифікації та вимагає чіткої маркетингової підтримки. Тобто, створенні нових підходів та принципів до розвитку маркетингової системи підприємств транспорту, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності галузі в даному секторі.

Сучасні вокзальні комплекси, автостанції та аеропорти пропонують послуги непрофільної діяльності: камери схову, багажні відділення, послуги носіїв, зали очікування загального користування та підвищеного комфорту, кімнати відпочинку, кімнати матері та дитини, послуги цервіс-центрів та інші. Дослідженнями встановлено, що камери зберігання - популярна послуга, особливо серед тих, хто є частим гостем аеропортів, Ж/Д вокзалів та автостанцій. Чекаючи свого рейсу, зручніше залишити багаж в безпечному місці, а залишок часу використати на спокійний

відпочинок або для своїх справ, аніж носити та охороняти важкі сумки [2,3]. Також, дана послуга стає актуальною, коли речей дуже багато, а деякі з них, власник хоче залишити в місці відправлення заздалегідь, щоб полегшити собі план справ в день поїздки на залізниці, автовокзалі або перельоту.

У процесі аналізу було виявлено перелік сервісних і додаткових послуг, пропонованих залізницями України в даний час, що відносяться до непрофільної діяльності (табл. 2).

Практика закордонного досвіду, чітко регламентує на законодавчому рівні різницю між профільними і непрофільними об'єктами послуг на транспорті. Це пояснюється в Директивах ЄС 2001, де наведені переліки послуг, які можуть надавати залізничні компанії. Наприклад, у Група 1 «Мінімальний пакет доступу» і Група 2 «Доступ до обслуговуючих об'єктів і надання послуг» перераховані послуги, відтворення яких є дорогим, і до яких повинен бути наданий доступ.

Таблиця 2

Структура послуг камер схову в розрізі регіональних філій залізниць (далі РФЗ*) [систематизовано автором]

Перелік послуги	Назва регіональних філій залізниць				
	Південно-Західна	Південна	Придніпровська	Львівська	Одеська
1	2	3	4	5	6
Послуги камер схову					
Зберігання в автоматичних камерах схову ручної поклажі та великогабаритної ручної поклажі	+	+	+	+	+
Зберігання у стаціонарних камерах схову ручної поклажі та великогабаритної ручної поклажі	+	+	+	+	+
Зважування ручної поклажі пасажирів	+	+	+	+	+
Зберігання ручної поклажі понад встановлений термін	+	+	+	+	+
Зберігання забутих та знайдених речей	+	+	+	+	+
Відкриття на прохання пасажирів автоматичних камер схову	+	+	+	+	+

Примітки:

* без Донецької залізниці, в зв'язку з проведенням антитерористичної операції на Сході України.

+ наявна послуга.

- відсутня послуга.

До Групи 3 віднесені додаткові послуги, які можуть бути запропоновані; якщо є пропозиція таких послуг, компанія, яка здійснює управління об'єктами інфраструктурою, повинна надавати їх на вимогу.

Нарешті, до Групи 4 включені допоміжні послуги, які можуть надаватися, але провайдер інфраструктури не зобов'язаний їх надавати.

На ринку авіаційних перевезень існує досить жорстка конкуренція між авіакомпаніями. Як правило, авіакомпанії постійно стежать за рішеннями своїх конкурентів, які стосуються наявних чи перспективних сегментів, рівнів тарифів, тарифних обмежень, розкладу. Для забезпечення успішного функціонування авіакомпанії на ринку авіаперевезень надзвичайно важливо розвивати непрофільну діяльність. Рішення авіакомпаній щодо надання додаткових послуг – це ті рішення, які мають бути на постійному контролі менеджерів і прийматися згідно алгоритму (рис. 1).

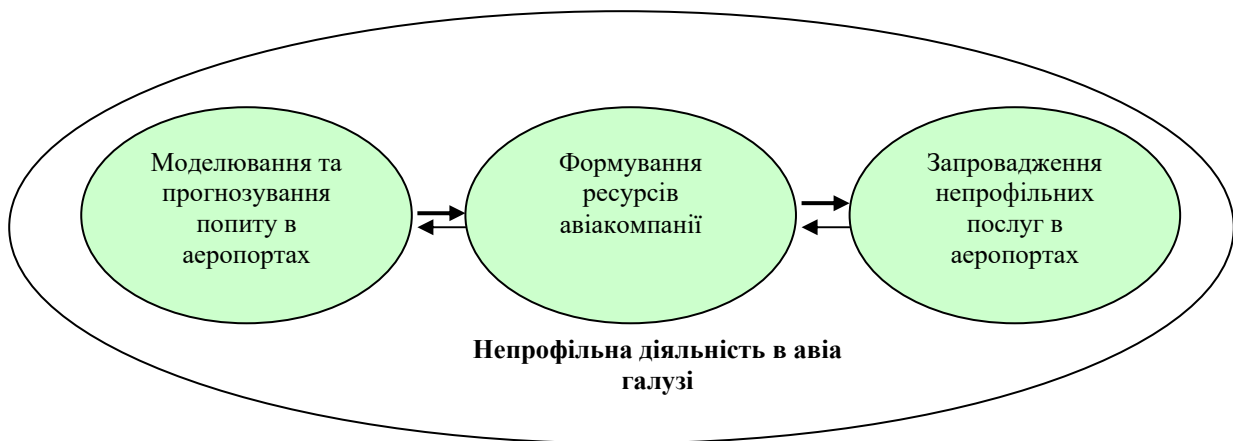

Рис. 1. Алгоритм розвитку непрофільної діяльності

Непрофільна діяльність на транспорті, в середньому приносить 10-15% доходів. За кордоном, даний вид діяльності направлений не на отримання прибутку, а на покращення сервісу пасажирів.

Результати досліджень. Визначено, що важливим завданням керівництва автотранспортного підприємства є отримання прибутку. Вирішення цього завдання, на нашу думку, залежить від ефективності його діяльності. Поняття непрофільної діяльності є суб'єктивним та пов'язане зі стратегією розвитку бізнесу підприємства. Нерідко допоміжний напрям діяльності автотранспортного підприємства потребує значних ресурсів, а саме грошових, матеріальних, трудових, будучи неефективним та таким, що вимагає вкладення великих коштів.

Висновки та пропозиції. Узагальнюючи інформацію щодо непрофільної діяльності всіх видів транспорту, автором запропоноване власне тлумачення даного терміну: під «*непрофільною діяльністю транспортних підприємств*» слід розуміти діяльність, яка не пов'язана з

основними та підсобно-допоміжними перевезеннями, а відбувається за ініціативою керівництва та побажаннями працівників.

Формування і виробництво непрофільних послуг та товарів для транспортного ринку потребує систематичного і регулярного вивчення потреб, побажань і попиту населення в пасажирських перевезеннях. У сервісному обслуговуванні початком роботи з пасажиром на транспорті слід вважати не момент придбання квитка, а момент появи у потенціального пасажиря необхідності в поїзді. Вивчення потреби в транспортних послугах і є початком роботи з населенням. Це потребує проведення відповідних наукових досліджень і розробок в області вивчення і визначення характеристик таких базових понять, як потреба, бажання і попит населення в перевезеннях на даний час та у перспективі.

Бібліографічні посилання:

1. Аксьонов І.М., Габа В.В., Шерепа К.М. Транспортна логістика. [Текст] / І.М. Аксьонова, В.В. Габи, К.М. Шерепа – К.: ДЕДУТ, 2012. – 202 с.
2. Новак, В.О. Взаємодія аеропорту з транспортними підприємствами: організація та управління [Текст]: монографія / В.О. Новак, І.В. Гордієнко, О.К. Катерна, В.В. Матвеев, О.В. Ільєнко // – К. : НАУ, 2012. – 277 с.
3. Iliencko O. Problems of world air transportation market globalization / O. Iliencko // Logistics and transport [Material]: The international university of logistics and transport in Wroclaw, 2013. - №3(19). – P. 65-73.

References:

1. Aksenov I.M., Gaba V.V., Sherapa K.M. Transport logistics. [Text] / I.M. Aksonova, VV Gaby, KM Scales - K. : DETET, 2012. - 202 p.
2. Halaburd V.G. Transport marketing. Textbook. [Text] / V.G. Galaburda - Moscow: Route, 2006. - 456 p.
3. Iliencko O. Problems of world air transportation market globalization / O. Iliencko // Logistics and transport [Material]: The international university of logistics and transport in Wroclaw, 2013. - №3(19). – P. 65-73.

УДК 331.1

JEL Classification: M 12

Marachevska A.V.,

candidate of economics,

Institute of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine

Марачевська А.В.,

кандидат економічних наук,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Марачевская А.В.,

кандидат экономических наук,

Харьковский национальный экономический университет
имени Семена Кузнеця

**ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF THE CORPORATE
MORTGAGE FOR EMPLOYEES AS A ONE OF THE WAYS OF
BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE**

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОГО
ІПОТЕЧНОГО НАПРЯМУ КРЕДИТУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ОДИН
З ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ**

**УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОРПОРАТИВНОГО
ЫПОТЕЧНОГО НАПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТОВАНИЯ СОТРДНИКОВ
КАК ОДИН ИЗ ПУТЕЙ РАЗВИТИЯ БИЗНЕСА В УКРАИНЕ**

***Abstract.** The paper proposes to improve the methodical approach to the corporate direction of mortgage lending to employees of enterprises by providing tax benefits for corporate income tax and introducing deposit accounts into the practice of enterprises, the profits from which they can simultaneously send to the mortgage lending of their employees and update the technical base of the production process. In addition, the work has developed organizational recommendations and accounting and analytical support for the functioning of the corporate direction of mortgage lending, which allows enterprises to increase the motivation of highly qualified personnel and, in turn, to get a more innovative product and more profitable business through the implementation of such a direction. The advantages of participation in the corporate direction are determined.*

***Keywords:** mortgage lending, corporate direction, accounting and analytical support, tax benefit, savings account.*

***Анотація.** В роботі пропонується удосконалити методичний підхід щодо корпоративного напрямку іпотечного кредитування працівників підприємств за рахунок надання представникам бізнесу податкових пільг з податку на прибуток та введення в*

практику підприємств депозитних рахунків, прибуток від яких вони зможуть спрямовувати одночасно на іпотечне кредитування своїх працівників та оновлення технічної бази виробничого процесу. Окрім того, в роботі розроблені організаційні рекомендації та обліково-аналітичне забезпечення функціонування корпоративного напрямку іпотечного кредитування, що надає змогу підприємствам за рахунок реалізації такого напрямку підвищувати мотивацію висококваліфікованих кадрів підприємства та, в свою чергу, отримувати більш інноваційний продукт, більш рентабельний бізнес. Визначені переваги від участі в корпоративному напрямі кредитування всіх учасників процесу: держави, роботодавця, банку, працівника.

Ключові слова: іпотечне кредитування, корпоративний напрям, обліково-аналітичне забезпечення, податкова пільга, ощадний рахунок

Аннотація. В роботі пропонується удосконалити методичський підхід до корпоративного напрямку іпотечного кредитування працівників підприємств за рахунок надання представникам бізнесу податкових пільг по податку на прибуток і введення в практику підприємств депозитних рахунків, прибуток з яких вони зможуть направляти одночасно на іпотечне кредитування своїх працівників і оновлення технічної бази виробничого процесу. Крім того, в роботі розроблені організаційні рекомендації і обліково-аналітичне забезпечення функціонування корпоративного напрямку іпотечного кредитування, що дає можливість підприємствам за рахунок реалізації такого напрямку підвищувати мотивацію висококваліфікованих кадрів і, в свою чергу, отримувати більш інноваційний продукт, більш рентабельний бізнес. Визначені переваги від участі в корпоративному напрямі кредитування всіх учасників процесу: держави, роботодавця, банку, працівника.

Ключевые слова: ипотечное кредитование, корпоративный направление, учетно-аналитическое обеспечение, налоговая льгота, сберегательный счет.

Постановка проблеми. Однією з ключових проблем населення України є недоступність житлової нерухомості. Низький рівень доходу та високі ціни на квартири призводять до того, що більшість громадян вимушені винаймати житло або жити в таких умовах, які є не комфортними. І така тенденція притаманна не лише нашій державі, але й більшості країн Європи.

У світовій практиці для забезпечення населення доступною житловою нерухомістю діє кілька різних механізмів, які є альтернативними іпотечному житловому кредитуванню шляхами придбання житлової нерухомості. Це пов'язано з багатьма причинами. В Україні головними причинами, які спонукають громадян шукати інші шляхи придбання житлової нерухомості, окрім кредиту, є: дуже високі відсоткові ставки за іпотечними кредитами, нестійкий курс валют, розмір першого внеску не доступний, щомісячні платежі залежно від відсоткових ставок можуть значно зростати та не виправдовувати очікування молодого покоління. На цей час іпотечний житловий кредит не в кожній країні може

стати оптимальним фінансовим інструментом для досягнення головної мети – забезпечити молодь доступним житлом.

Окрім того, за рахунок цієї та низькі інших проблем висококваліфіковані молоді кадри змушені виїжджати за кордон в пошуках кращого життя. Наразі бізнес стоїть перед вирішенням гострої проблеми – пошуку персоналу, який би працював в межах України, а паралельно мав вищу освіту, кваліфікацію, компетентність.

Надання іпотечних пільгових кредитів для працівників може стати одним з ключових шляхів, який зможе зупинити відтік кадрів з країни та надасть змогу не лише мотивувати персонал, але й розвивати інноваційні напрями розвитку бізнесу. Саме тому розвиток корпоративного напрямку іпотечного кредитування на підприємстві та розробка його обліково-аналітичного забезпечення й проблемним питанням для науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних основ іпотечного кредитування внесли як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Зарубіжними вченими, які досліджують питання іпотечного кредитування, є К. Браун, Дж. Вискри, С. Карсон, Дж. Кемпбелл, Дж. Кокко, С. Коррадин, Дж. Трейси, А. Фонтана. Серед вітчизняних слід виділити Н. Внукову, О. Євтуха, В. Коваленка, В. Міщенко, С. Науменкову, І. Рекуненка, В. Савича, О. Юркевича та інших.

Незважаючи на наявність наукових робіт з питань дослідження іпотечного кредитування, слід зазначити, що недостатньо висвітленими залишаються саме питання корпоративного кредитування зі сторони представників бізнесу, немає методичного підходу щодо реалізації цього напрямку, немає організаційного та обліково-аналітичного забезпечення.

Метою даної роботи є розробка обліково-аналітичного забезпечення іпотечного напрямку кредитування працівників як одного з шляхів розвитку бізнесу; удосконалення методичного підходу щодо реалізації корпоративного напрямку іпотечного кредитування.

Результати дослідження. Для того, щоб довести важливість розвитку іпотечного кредитування, перш за все, необхідно довести гіпотезу про те, що житлова нерухомість недоступна для більшості населення. Для цього можна використати показник доступності житлової нерухомості. У практиці ООН для оцінки доступності житлової нерухомості використовується показник доступності житла (housing price to income ratio), який розраховується як відношення медіанної вартості житла до медіанного розміру доходу домогосподарства за рік. Наприклад, зарубіжні науковці визначають, що показник доступності житлової нерухомості за своєю сутністю – це період часу (кількість років), за який середньостатистична сім'я може накопичити кошти для придбання житла (стандартної квартири) за умови 100 % спрямування сукупного доходу всіх

членів домогосподарства для досягнення цієї мети. Чим менше значення показника доступності житла, тим краще рівень вирішення житлової проблеми в державі [1]. Формула розрахунку представлена далі:

$$\text{ПДЖН} = (B \cdot S) / (D \cdot K) \quad (1),$$

де ПДЖН – показник доступності житлової нерухомості;

B – вартість 1 кв. метра житлової нерухомості;

S – середня площа житлової нерухомості;

D – дохід одного члена сім'ї за один рік;

K – кількість осіб сім'ї.

Для розрахунку доступності житлової нерухомості треба зважати на те, що є різні за рівнем доходу родини, у яких неоднакові потреби у квадратних метрах, а також власне уявлення про ступінь комфортності. Пропонується розподілити українські молоді родини на три категорії, кожна з яких має свій рівень достатку та неоднакову першочергову потребу в житловій нерухомості. Розподіл молодих родин представлено на рис. 1.

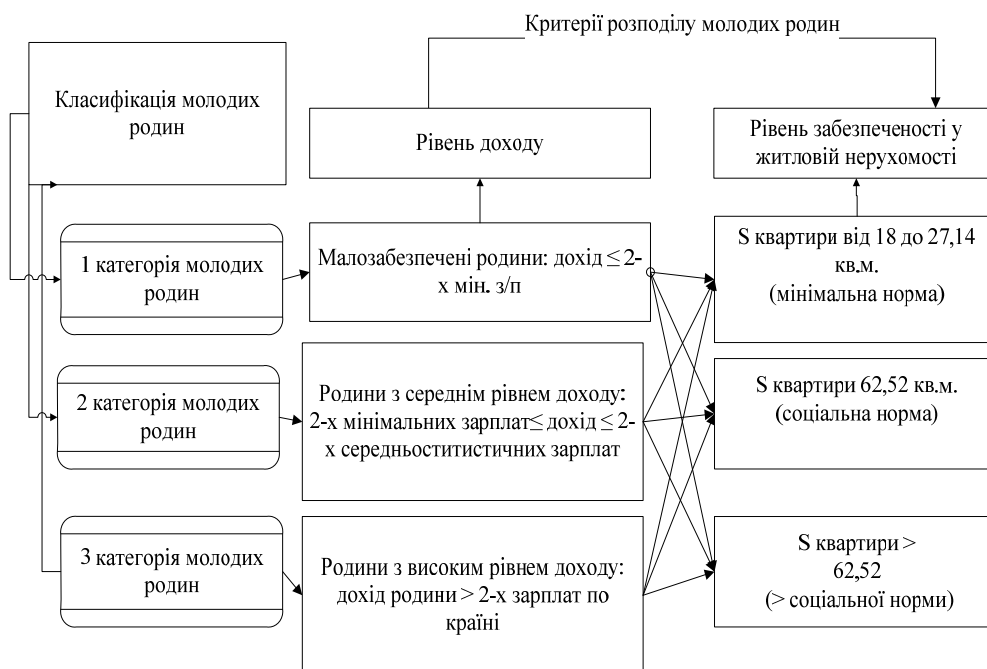

Рис. 1. Класифікація молодих родин за рівнем доходу та рівнем забезпеченості в житловій нерухомості

В результаті розрахунку було з'ясовано, що молодій сім'ї, яка прагне придбати житлову нерухомість за мінімальної потреби, затвердженій

Житловим кодексом України, у разі отримання доходу не більше ніж мінімальної заробітної плати на кожного члена родини, потрібно 2,5 роки за умови, що 100 % доходів спрямовуються на придбання житла.

Рис. 2. Напрями іпотечного кредитування в Україні

Стосовно другої категорії населення, то в середньому родини із середнім рівнем доходу за умови спрямування 100% доходу на придбання житлової нерухомості, матимуть змогу придбати її через 1,1-1,6 роки за умови придбання мінімальної площі або через 6,6 роки за умови соціально необхідної площі. Однак така ситуація можлива лише в разі спрямування 100% доходу родини, що неможливо за будь-якої економічної ситуації. Третя категорія, як було зазначено, – заможні громадяни, що мають інші джерела доходів, окрім заробітної плати, чи працюють на керівних посадах та отримують високу заробітну плату, яка вища від середньостатистичної по країні. Для такої категорії осіб розраховувати ПДЖН немає потреби, тому що серед них є люди, які можуть придбати власний будинок без заощаджень та накопичень, інші можуть отримати в подарунок нерухомість [2].

Таким чином гіпотеза про недоступність житлової нерухомості за власний кошт була доведена. Молоді родини вимушені шукати інших шляхів, які б допомогли реалізувати їх потребу. І одні з шляхів такого вирішення є іпотечне кредитування.

В процесі вивчення питання іпотечного кредитування було

сформовано погляд, що в світі існує три напрями іпотечного кредитування, які дозволяють фізичним особам придбати житлову нерухомість не за власний кошт, а за позичкові кошти. Виділено три напрями: банківський, державний та корпоративний (рис. 2).

Банківський напрям механізму активізації ІЖК молоді є одним з найперспективніших, оскільки саме він до 2013-2014 року забезпечував фінансовий ринок іпотечними житловими кредитами. Наразі високі відсоткові ставки (більше 18%), значний перший внесок та відсутність іпотечних кредитів у кредитному портфелі більшості банків призводять до того, що банківський напрям не забезпечує молодь іпотечними житловими кредитами [3, 4].

Корпоративний напрям механізму активізації ІЖК молоді міг би стати одним з найбільш ефективних на фінансовому ринку держави, як це розвинуто в європейських країнах. Але в Україні цей напрям не розвинутий, оскільки малі підприємства не мають змоги вивільнити з обігу потрібні кошти, а великі компанії не умотивовані для вирішення цього питання.

В Україні державний напрям механізму активізації ІЖК молоді за рахунок реалізації державних іпотечних програм не функціонує на належному рівні, що підтверджено статистичними даними Державного фонду сприяння молодіжному будівництву: дві з чотирьох програм взагалі не фінансуються (програми здешевлення іпотеки та часткової компенсації), кількість сімей, які скористалися програмою доступного житла в 2017 році, скоротилася в порівнянні з 2016 роком на 77%, а за програмою пільгового державного кредитування - на 50% [5].

Найбільш ефективним в Україні може стати корпоративний напрям іпотечного кредитування працівників, оскільки він надає змогу мотивувати співробітників до праці, забезпечувати штат висококваліфікованими спеціалістами, які не будуть змінювати місця роботи завдяки наданню їм пільгових кредитів на умовах, які набагато вигідніші, ніж банківські кредити: нижча відсоткова ставка, немає обов'язкового першого внеску і т. ін. Це той напрям, який може стати одним із найбільш ефективних як для громадян, так і для економіки в цілому: підприємство забезпечується держзамовленням, отримує кошти і відсоток від прибутку, інвестує будівництво житлових комплексів для своїх співробітників.

До того ж, кожен суб'єкт взаємовідносин може мати певні переваги з впровадження цього напрямку у практику функціонування бізнесу.

Якщо йдеться про державу, тоді однією з головних переваг від запровадження такого механізму є вирішення багатьох соціальних проблем, коли молоді родини за допомогою іпотеки стають власниками нерухомості. Змінюється на краще і демографічна ситуація. У процесі

стимулювання іпотечного житлового кредитування стабілізується фінансовий ринок, що впливає на зростання всієї економіки. Якщо розвивається галузь іпотеки, то збільшується попит на житло, а це прямий фактор для розвитку будівництва. Коли ж розвивається будівельна галузь, тоді створюються нові робочі місця, розвиваються суміжні сфери діяльності народного господарства

Крім прямих економічних і фінансових переваг, зросте рівень довіри молодих родин до державного апарату управління. Тому більшість політиків перед виборними компаніями головним інструментом, який зможе допомогти їм здобути перемогу, обирає розповсюдження пільгових кредитів серед незахищених верств населення.

Банк, який буде брати участь у механізмі пільгового іпотечного житлового кредитування, що запропонував автор, буде мати постійний грошовий потік та вільні грошові кошти на своїх рахунках, зможе використовувати їх за призначенням. Це суттєво активізує грошово-кредитну сферу України. Якщо головний банк держави буде мати стабільне становище та постійно нарощуватиме грошову масу, то й грошово-валютна система країни зміниться на краще. Це стабілізує курс валюти.

Роботодавець, який бере участь у програмі пільгового кредитування, – головний суб'єкт, що найбільше зацікавлений у такому проекті. Він мотивує кваліфіковані кадри постійно працювати в цій установі.

Закордонний досвід показує, що в разі надання кредиту роботодавцем, працівника не можна звільнити з посади на строк кредитування. Якщо ж це станеться, то він має повернути кредит. У деяких країнах звільнення дозволяється, але лише в одній галузі чи одному відомства. В Україні, за висновком автора, такий пільговий механізм взаємодії найбільш прийнятний у бюджетній сфері, куди молоді кваліфіковані спеціалісти йдуть на роботу неохоче.

Можна впровадити таку систему для лікарів та педагогічних працівників. Наприклад, якщо молодий учитель працює в тому чи іншому освітньому закладі, то йому на особистий рахунок в ощадбанку відкривається депозит, на який держава перераховує певну суму грошей, преміальних. За період роботи відсотки за депозитом разом з тілом депозиту зростають, і це може стати свого роду капіталом для першого внеску за пільговою іпотекою.

Такий фінансовий механізм буде ефективним у промисловій сфері, де великі підприємства, отримуючи прибуток, зможуть навіть завдяки наданій їм податкової пільги в розмірі визначеного відсотка від прибутку та отриманих відсотків за депозитом, купувати щорічно кілька квартир для своїх співробітників.

Окрім того, що підприємство отримує кваліфіковані кадри, це покращує і його роботу загалом, оскільки є мотивація персоналу, що має зацікавленість у роботі підприємства.

Головне вдосконалення методичного підходу щодо активізації іпотечного житлового кредитування молоді на основі корпоративного механізму «роботодавець-працівник» в тому, що автор пропонує підприємствам, які будуть діяти в рамках програми пільгового іпотечного житлового кредитування, надавати податкові пільги.

Безперечно, ставки та пільги на податок на прибуток повинні встановлюватися на макрорівні. Проте на законодавчому нормативно-правовому рівні повинні бути встановлені норми, які б розподіляли розмір грошей, отриманих від економії на податках, спрямовувати не лише на депозитний рахунок для подальшого фінансування не тільки іпотеки, але й спрямування цих коштів на розвиток підприємства, на поповнення його резервного фонду, оновлення технічної бази і т. ін. Наприклад, на рік підприємство отримує податкову пільгу – сплачувати податок не в розмірі 18 %, а – 17%. Різницю у 1% підприємство на рік перераховує на ощадний рахунок до державного банку, а потім отримані кошти спрямовує на пільгове іпотечне кредитування для співробітників. Відсотки за кредитом – на оновлення технічного-матеріальної бази.

Якщо ж підприємство не має прибутку, наприклад, є некомерційною бюджетною установою, то держава може надати пільги на зменшення відсотків за нарахуваннями, які здійснюються на фонд оплати праці. У цьому разі в бюджетній галузі матеріальне стимулювання відбувається не тільки з боку роботодавця, але й держави. Як уже зазначалося, держава на ощадний рахунок конкретної особи, спеціаліста бюджетної галузі перераховує кошти.

Розроблений методичний підхід щодо функціонування пільгового іпотечного житлового кредитування «робітник-працівник» на прикладі промислового підприємства представлено на рис. 2.

Функціонування запропонованого методичного підходу автор пропонує забезпечити конкретними засадами.

Передусім держава є тим суб'єктом, що розробляє нормативно-правові засади функціонування такої моделі, зокрема щодо надання податкових пільг для суб'єктів господарської діяльності. Через банк стимулює надходження на розрахункові рахунки чи підприємства, чи працівника, виступаючи гарантом збереження цих коштів. Виділяє спеціальні земельні ділянки за пільговою вартістю під будівництво житлових кварталів, нерухомість за якими частково буде реалізована за ціною, нижче від ринкової. Кошти, які роботодавець економить від наданих йому податкових пільг, спрямовує на довгостроковій основі на

спеціальний ощадний рахунок, за яким встановлюються максимально можливі відсоткові ставки.

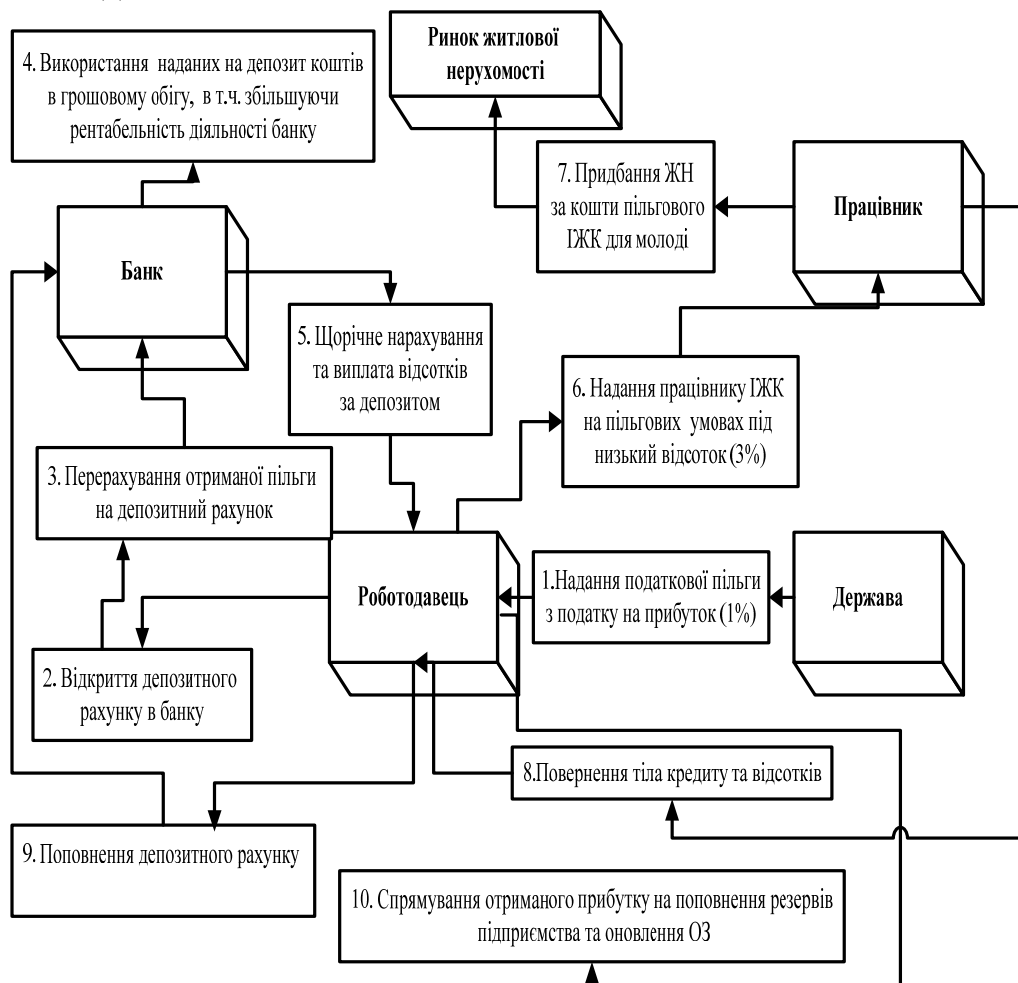

Рис. 2. Обліково-аналітичне забезпечення іпотечного кредитування працівників

На роботодавця накладаються обов'язки та функції самостійно визначати перелік тих працівників, які можуть претендувати на такий пільговий кредит з оцінкою потреби молоді родини поліпшити житлові умови.

За роботодавцем залишається право перераховувати на такий ощадний рахунок частину нерозподіленого прибутку, який допоможе збільшити грошовий потік для забезпечення іпотечного кредитування на підприємстві.

На працівника покладаються обов'язки щодо забезпечення виконання обов'язків та втрачається право на звільнення.

Особливість бюджетного сектора – державна підтримка, що повинна стимулювати молодих спеціалістів працювати в цій галузі. Найкращий

механізм – матеріальне стимулювання. Механізм такого заохочення треба затверджувати на законодавчому рівні та фінансовій основі.

Переваги, які безпосередньо отримує сам працівник: молода родина, яка реально потребує поліпшення житлових умов на цей час, може не чекати заощаджень на таку потребу, а реально скористатися такою можливістю завдяки державі та роботодавцю. Окрім того, що молодий спеціаліст може отримати квартиру, йому гарантована робота. Це можна пояснити тим, що роботодавець не зацікавлений у тому, щоб його позичальник був звільнений і залишився боржником.

Таблиця 1

Розрахунок грошових потоків від впровадження корпоративного механізму «роботодавець-працівник»

Показник	Підприємство				
	ПАТ «Турбоатом»	ПАТ «Кондитерська фабрика «Харків'янка»	ТОВ Фармацевтична компанія «Здоров'я»	ПАТ «Новий Стиль»	Акціонерна компанія «Харків-обленерго»
Прибуток до оподаткування, тис. грн	878931,00	35269,00	78388,00	57480,00	29958,00
PV (1% від розміру чистого прибутку до оподаткування), тис. грн	8789,310	352,690	783,880	574,800	299,580
FV за 1 рік, тис. грн					
Укргазбанк, 13,75%	9997,840	401,185	891,664	653,835	340,772
Ощадбанк, 12,75%	9909,947	397,658	883,825	648,087	337,776
ВТБ банк, 14%	10019,813	402,067	893,623	655,272	341,521
Мегабанк, 14,5%	10063,760	403,830	897,543	658,146	343,019
FV за 3 роки із щорічним поповненням, тис. грн					
Укргазбанк, 13,75%	34306,651	1376,63	3059,66	2243,574	1211,405
Ощадбанк, 12,75%	33681,494	1351,51	3003,9	2202,69	1148,02
ВТБ банк, 14%	34464,15	1382,95	3073,71	2253,874	1174,696
Мегабанк, 14,5%	32660,0887	1402,03	3116,11	2274,569	1185,483
FV в середньому за 1 рік, тис. грн	9997,840	401,185	891,664	653,835	340,77225
FV в середньому за 3 роки, тис. грн.	33778,096	1378,280	3063,345	2243,677	1179,901
Середня ціна 1-ї квартири в Харкові S = 62,52 м. (соц. норма), тис. грн	907,09	907,09	907,09	907,09	907,09
Кількість квартир, які можна придбати за рахунок впровадження механізму:					
при розміщенні прибутку на 1 рік, шт.	11	0	1	1	0
при розміщенні прибутку на 3 роки та щорічному поповненні, шт.	37	2	3	2	1

З метою апробації запропонованого механізму активізації іпотечного житлового кредитування в комерційному напрямку із залученням роботодавця автор пропонує розрахувати можливий ефект від упровадження таких дій на прикладі підприємств Харківської області. Для цього використано офіційну звітність підприємств, що функціонують у цьому регіоні. Результати розрахунків представлено в табл. 1.

Якщо аналізувати довгострокове розміщення коштів, то всі підприємства з різним розміром прибутку зможуть за умови щорічного поповнення депозиту через три роки придбати від 1 до 37 квартир. Звичайно, 1-2 квартири – це замало, але автор у розрахунок додав підприємства і з невеликим прибутком, і податкова пільга врахована на рівні мінімальної – 1%, а також строк розміщення депонування – три роки. Крім того, у розрахунках відомі дані, тобто щорічне поповнення депозиту розраховувалося з урахуванням прибутку 2017 року. Графічно отримані результати представлено на рис. 3

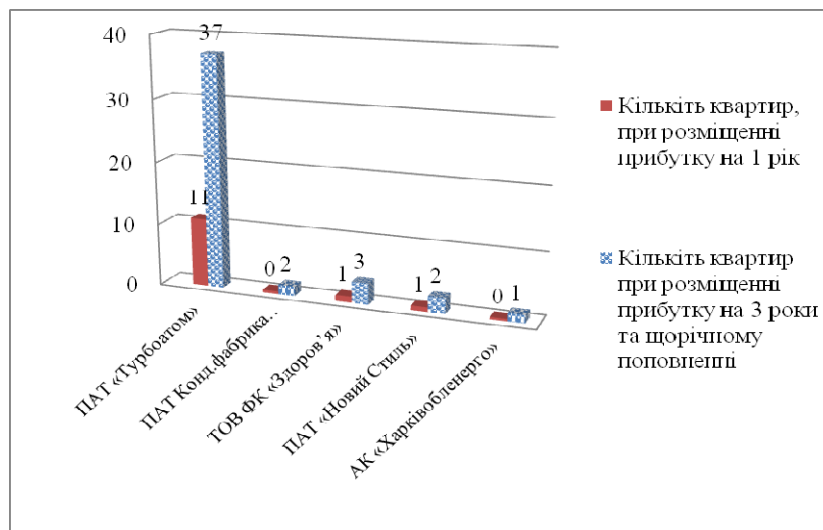

Рис. 3 Кількість придбаних квартир, які підприємства Харкова можуть надати в пільговий житловий кредит у разі запровадження механізму «роботодавець-працівник»

Найголовніше питання – ризики, які отримує роботодавець. Вони дорівнюють 0, адже якщо роботодавець не буде брати участі в самій програмі пільгового іпотечного житлового кредитування, то йому не будуть надані і пільги. Крім того, механізм передбачає надання іпотечного кредиту під відсоток позичальнику. І хоча цей відсоток буде мінімальний, однак ці кошти можна направити на поповнення резервів різних фондів, на оновлення матеріальної бази тощо.

Для розрахунку відсотків використано формулу складних відсотків, які нараховуються щомісячно [6]. Розрахунок проведено за формулою:

$$An = A_0 \left(1 + \frac{p}{100}\right)^n, \quad (2),$$

де A_n – нарашена сума, грн;
 A_0 – розмір початкового капіталу, грн;
 p – розмір відсоткової ставки, %;
 n – кількість років користування кредитом, роки.

У табл. 2 представлено розмір прибутку від кредитування, який роботодавець отримує, кредитуючи співробітників. Автор уводить мінімальну відсоткову ставку за кредитом – 3 %, та строк кредиту – 25 років (середній строк іпотечного житлового кредитування, на який кредитують в інших країнах.

Таблиця 2

Розмір відсотків, отриманих роботодавцем за 25 років за ставкою 3% при впровадженні корпоративного механізму

Показник	Підприємство				
	ПАТ «Турбо-атом»	ПАТ «Кондитерська фабрика «Харків'янка»	ТОВ Фармацевтична компанія «Здоров'я»	ПАТ «Новий Стиль»	АК «Харків-обленерго»
Прибуток до оподаткування, тис. грн	878931,0	35269,0	78388,0	57480,0	29958,0
Загальна вартість ІЖК, наданих працівникам за один рік, тис.грн.	8789,310	352,690	783,880	574,800	299,580
Пільгова відсоткова ставка, %	3	3	3	3	3
Термін кредиту, роки	25	25	25	25	25
Вартість кредиту з відсотками, тис.грн.	18402,863	738,455	1641,271	1203,504	627,254
Чистий прибуток, тис.грн.	9613,553	385,765	857,391	628,704	327,674

На основі корпоративного механізму з залученням роботодавця промислове підприємство отримує значний прибуток, навіть у разі надання житлового кредиту під 3%. І це без врахування того, що кожні три роки або навіть частіше підприємство знову нарощують грошову базу та надає ще більше пільгових іпотечних житлових кредитів.

Висновки. Вивчення альтернативних шляхів розвитку та активізації іпотечного житлового кредитування молоді в різних країнах світу дало змогу визначити корпоративний механізм купівлі житлової нерухомості за сприянням роботодавця та держави як один з ефективних можливих напрямів активізації ІЖК молоді. Удосконалений методичний підхід базується на основі ощадно-депозитних рахунків роботодавців і податкових важелях впливу, що уможливорює збільшення обсягів

житлового кредитування на ринку нерухомості для молоді. Сутність методичного підходу корпоративного механізму – у можливості роботодавця отримати від держави податкові пільги, спрямувати їх на ощадні рахунки, а потім кошти від депонування за визначений термін спрямувати на кредитування молодих працівників. Ефективність від такого впровадження підтверджено розрахунками на прикладі підприємств Харківської області.

Бібліографічні посилання:

1. Косарева Н. Что показывает коэффициент доступности жилья... / Н. Косарева, А. Туманов // «Демоскоп Weekly». – 2007. – 29 октября-11 ноября
2. Марачевська А.В. Механізм активізації іпотечного житлового кредитування молоді : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А.В. Марачевська. – Харків, 2018. – 20 с.
3. Національний банк України [Електр. ресурс]. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
4. Державна іпотечна установа. [Електр. ресурс]. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://www.ipoteka.gov.ua/>
5. Державний фонд сприяння молодіжному будівництву [Електр. ресурс]. – Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://www.molod-kredit.gov.ua/>.
6. Колодізев О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Колісніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.

References:

1. Kosareva N. What does housing affordability show ... / N. Kosareva, A. Tumanov // “Demoscope Weekly”. - 2007. - October 29 - November 11
2. Marachevska A.V. Mekhanizm of the active ipotechny zhitlovogo kredituvuvnya young: author. dis. on zdobuttya sciences. stage Cand. econom Sciences: spec 08.00.08 "Groshe, finii i credit" / A.V. Marachevska. - Kharkiv, 2018. - 20 p.
3. National Bank of Ukraine [Elektr. resource]. - Office site. - Access mode: <https://bank.gov.ua>.
4. Derzhavna ipotechna set. [Elec. resource]. - Office site. - Access mode: <https://www.ipoteka.gov.ua/>
5. State Fund for Youth Promotion of Budyvnytstvu [Elektr. resource]. - Office site. - Mode of access: <https://www.molod-kredit.gov.ua/>.
6. Kolodizov O. M. Groshe and loan: pudruchnik / O. M. Kolodizov, V. F. Kolisnichenko. - K.: Znannya, 2010. - 615 p.

УДК 330.11:657:04

JEL Classification: M19

Pysarchuk O.V.,

candidate of economics, associate professor

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine

Писарчук О.В.,

кандидат економічних наук, доцент

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
Україна

Писарчук О.В.,

кандидат экономических наук, доцент

Харьковский национальный экономический университет
имени Семена Кузнеця, Украина

**THE MAIN DIRECTIONS OF THE TRANSFORMATION OF THE
ACCOUNTING SUBSYSTEM IN THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF
DEVELOPMENT OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF
KNOWLEDGE ECONOMY**

**ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПІДСИСТЕМИ
В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ**

**ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ТРАНСФОРМАЦИИ УЧЕТНОЙ
ПОДСИСТЕМЫ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ
ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИКИ ЗНАНИЙ**

***Abstract.** Characteristic features of a new type of economy - knowledge economy are discussed in the presented article. The main problematic aspects of the development of the Ukrainian economy, which restrain innovation processes and an active, comprehensive transition to the knowledge economy are summarized. Directions of transformation subsystem proposed. This subsystem is an integral part of accounting and analytical support of the enterprise development management system in the context of transition to the knowledge economy. The directions of transformation of the information base for the accounting and analytical subsystem of the development management system are presented in a closed system into an open system. Closed system focused exclusively on the needs of the enterprise. An open system corresponds to key aspects of the knowledge economy. The main components of the formation of the innovation accounting system are presented for integration into the knowledge economy.*

Keywords: *innovations, innovation accounting, knowledge economy, accounting subsystem, development management system.*

Анотація. *В представленій статті розглянуто характерні особливості економіки нового типу – економіки знань. Узагальнено основні проблемні аспекти розвитку економіки України, які стримують інноваційні процеси та активний всебічний перехід до економіки знань. Запропоновано основні напрями трансформації облікової підсистеми, як складової обліково-аналітичного забезпечення системи управління розвитком підприємства, в умовах переходу до економіки знань. Представлено напрями трансформації формування інформаційної бази для обліково-аналітичної підсистеми системи управління розвитком за умов закритої системи, яка спрямована виключно на потреби підприємства, до системи, яка б відповідала ключовим аспектам економіки знань. Представлено основні складові формування системи обліку інновації, як ключового драйверу економіки знань*

Ключові слова: *інновації, облік інновацій, економіка знань, облікова підсистема, система управління розвитком.*

Аннотация. *В представленной статье рассмотрены характерные особенности экономики нового типа – экономики знаний. Обобщены основные проблемные аспекты развития экономики Украины, которые сдерживают инновационные процессы и активный, всесторонний переход к экономике знаний. Предложены основные направления трансформации учетной подсистемы, как составной, учетно-аналитического обеспечения системы управления развитием предприятия в условиях перехода к экономике знаний. Представлены направления трансформации формирования информационной базы для учетно-аналитической подсистемы системы управления развитием, в условиях закрытой системы, которая ориентирована исключительно на потребности предприятия, в систему, которая соответствовала бы ключевым аспектам экономики знаний. Представлены основные составные формирования системы учета инноваций, ключевого драйвера экономики знаний.*

Ключевые слова: *инновации, учет инноваций, экономика знаний, учетная подсистема, система управления развитием.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Особливості економічного розвитку України обумовлюються об'єктивною необхідністю формування нової парадигми науково-технічного розвитку суспільства. Сучасний стан розвитку суспільства має певні характерні особливості, що впливають на організацію та протікання економічних процесів. Так, галопуючі темпи розвитку інформаційних технологій, інформатизації суспільства, активний розвиток глобалізаційних процесів, нівелювання понять «кордонів», вихід знань на якісно новий рівень та зростання їх впливу не тільки в суспільному, а й в економічному секторах, все це призвело до формування «інформаційної економіки» [10], «економіки знань» [10, 11], а також обумовило утворення мегаекономіки, як єдиного світового економічного простору. Крім того, складовими нової економіки стають такі аспекти, як інновації, зростання соціальної

спрямованості технології та продукції, що створюється; кардинально трансформуються можливості щодо доступу та використання інноваційних продуктів, технологій, знань. Однією з характерних рис сучасної економіки стає переміщення акцентів на соціальні аспекти економічних процесів та на тісну співпрацю зі споживачем, що переходить в партнерські відносини. Тобто економічні відносини визначаються як такі, що орієнтовані на клієнта. Поява гнучких технологій, робототехніки, розробок в сфері «штучного інтелекту», відчутні досягнення в суміжних науках, таких як біоніка, синергетика, обумовило значне зростання ролі інноваційного підходу [1, 11] в усіх сферах діяльності підприємств. Урахування особливостей нової парадигми економічного розвитку, орієнтація на гармонійний перехід до економіки знань, стає однією з умов забезпечення довгострокової конкурентоспроможності як для окремих підприємств, так і для галузей, регіонів і економіки країни в цілому. Трансформація системи управління розвитком підприємства обумовлює необхідність трансформації всіх її підсистем, в тому числі й підсистеми обліково-аналітичного забезпечення. На сьогодні, в практиці діяльності українських підприємств залишається недооціненим значимість нематеріальних активів, їх вплив на результати діяльності підприємств; їх значимість в стратегічному аспекті, тому недостатньо уваги приділяється їх визначенню та обліку. Все це обумовило вибір теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням концептуальних основ економіки знань, формування економіки нового типу, та управління знаннями та їх впливом на розвиток суспільно-економічних процесів займаються такі вітчизняні та зарубіжні науковці як: Б. Мільнера, З. Румянцеву, В. Смирнова, А. Блинникова, Л. Федулову, Т. Кулопулоса, К. Фраппаоло, Ф.Махлуп, Дж. Борка, Р. Вільямса, У. Буковіча та ін.

Проблеми управління розвитком підприємств та особливості формування систем управління підприємством досліджувались в роботах Пономаренко В., Трифілова А., в свою чергу Ілляшенко С., Мельник Л, Кузнєцова А займалися питаннями інновацій та їх впровадженням. Однак динамічний розвиток суспільства, середовища, нові виклики економіки та фактичні результати діяльності підприємств в Україні визначають невирішені проблеми для дослідження. Принципово новий підхід до структури активів підприємства, їх впливу на результат діяльності, обумовлює необхідність трансформації підходів щодо формування інформаційної бази, інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень в системі управління інноваційним розвитком підприємства. Тому питання трансформації обліково-аналітичної складової, як базової інформаційного забезпечення системи управління

інноваційним розвитком підприємства, потребує подальшого дослідження в контексті оновлення облікової парадигми.

Метою роботи є визначення основних напрямків трансформації облікової підсистеми в системі управління розвитком підприємств; систематизація основних аспектів, які обумовлюють трансформаційні процеси в системі управління розвитком підприємства, із урахуванням специфічних характеристик активів нового типу.

Результати дослідження. Основними пріоритетами економіки знань є, перш за все, інвестиції в формування людського капіталу, розробка та широке застосування й впровадження інновації, відкритість доступу до них, це, безумовно досягається, в тому числі, й за рахунок активного розвитку та розповсюдження інформаційних технологій.

Нові умови економічного розвитку потребують не стільки трансформації техніки, технічно-технологічного аспекту функціонування та розвитку економічного середовища, скільки, важливим стає кардинальна трансформація людського фактору, свідомості всіх учасників соціально-економічних відносин. На інші рубежі виходять нова культура мислення та управління в житті суспільства. Безумовно, все це вимагає впровадження нових підходів на всіх рівнях розвитку економіки: на макрорівні, мезорівні та макрорівні. Устремління підприємств зайняти гідне місце в умовах жорсткої конкуренції та швидкоплинних процесів в середовищі, на сьогодні, вимагає дотримання не тільки стратегії розвитку, а саме стратегії інноваційного розвитку. Оскільки, лише інноваційний шлях розвитку підприємств спроможний адекватно відповідати сучасним тенденціям та забезпечуватиме подальший розвиток не тільки підприємств, а й регіону та країни в цілому.

Конкурентоспроможність підприємства та інноваційність підприємства, як поняття та характеристики підприємства будь-якої галузі корелюють між собою для підприємств всіх секторів економіки [3]. Чим вище ступінь інноваційності підприємства, рівня його інновацій, тим більш більший рівень конкурентоспроможності воно досягає як в короткостроковій так і в довгостроковій перспективі, оскільки така система здатна виробляти нову, якісну продукцію, з новими властивостями, яка задовольняє потреби більшого кола споживачів, поряд зі зниженням витрат. Інтеграція підприємств в умови нової економіки – економіки знань потребує відповідних змін, а саме змін в системах управління підприємств, в системах управління розвитком, формування нових підходів до інноваційних процесів обумовлює необхідність трансформації організаційних процедур, зміни в підсистемах забезпечення. Особливої актуальності набувають питання адекватної інформаційної підтримки зазначених процесів. Понад 80% інформації, яка формується та

акумулюється на підприємстві виступає саме інформація, що має обліково-аналітичний характер. Все це обумовлює необхідність глибокої трансформації облікової підсистеми в системі управління розвитком підприємств.

Підприємство являє собою самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади, або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних й особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності [4].

Увесь багатоплановий та різноманітний спектр підприємств можна розподілити за відповідними класами, групами, видами, типами, кожен з яких поєднує підприємства за тим чи іншим однорідним критерієм відбору.

Так, якщо розділити підприємства за типом господарської поведінки, то при описанні підприємства, на наш погляд, доцільно включити такі параметри, які характеризуватимуть саме обраний тип [13]. Так, реакції підприємства на вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, ступінь сукупного ризику у співвідношенні з сукупними витратами підприємства, механізм прийняття рішень, що може бути використано для обраного типу, а також сукупність альтернатив при прийнятті рішень. Ефективність діяльності переважної більшості підприємств тісно пов'язана з ринковою динамікою, з коливаннями умов функціонування середовища. Це приводить до необхідності дотримання підприємницького типу поведінки.

Підприємства з різними типами господарської поведінки мають принципово різні характеристики. Перехід від одного типу до іншого вимагає значних витрат коштів, часу, організаційних та структурних змін, які найчастіше зіштовхуються з внутрішнім опором підприємства.

Сучасна гостра конкуренція на світовому ринку висуває вимоги до підприємств щодо їх можливості створювати, сприймати, закріплювати та розвивати технічні нововведення. Модель, а також технологічний тип підприємства визначається, виходячи з його соціально-економічного та технологічного потенціалу. З точки зору теорії планування кожна виробнича система володіє певним потенціалом економічного росту та розвитку [14].

Радикальні зміни системи управління економікою безумовно приводять до необхідності перетворень у системі управління підприємством, яка в сучасних умовах стає об'єктом товарно-грошових відносин, має економічну самостійність і повністю відповідає за результати своєї діяльності. Діяльність підприємства строго обмежується рамками нормативно-правового поля його функціонування, крім того,

сучасна економіко-політична ситуація в країні призводить до появи інших обмежень в тому числі й інституціонального характеру. Визначені особливості нової економіки – економіки знань унеможливають окремого функціонування підприємства поза середовищем.

Тому розгляд проблем трансформації облікової парадигми в системі управління розвитком підприємства в умовах економіки знань, неможливий без визначення інституціональних особливостей.

Як було зазначено, економіка знань – це знанієво орієнтована економіка, з пріоритетом розвитку саме людського капіталу, де людський фактор виходить на передові позиції як в розвитку підприємства, так і в створенні ВВП країни в цілому. Нажаль, слід відзначити, що економіка України значно відстає від країн – лідерів з цього питання. Аналіз динаміки структури формування національного багатства розвинутих країн свідчить про корінні зміни та про стрімкий перехід пріоритетів до людського капіталу.

Так, в розвинутих країнах світу, на сьогодні, частка виробничого капіталу та частка природного капіталу становить менше ніж 10 % кожна в загальній структурі національного багатства, а більше 80 % припадає саме на людський капітал. На відміну, як на початку пришлого сторіччя пріоритетним був саме природний капітал, частка якого складала 50 % національного багатства розвинутих країн, 30 % займав виробничий капітал і лише 20 % відводилось людському капіталу.

Сучасний економічний стан Україну обумовлює її визначення, як країни, з економікою з низькою додатковою вартістю, переважно орієнтованою на видобування та мінімальну обробку сировини, в цілому продукція країни має низьку конкурентоспроможність. Стратегічним фактором економічного росту стають наукові знання.

Домінування від фізичного капіталу переходить до інтелектуального. переважного значення набувають нематеріальні активи;

основні конкурентні переваги переходять із сфери промислових технологій до технологічних і управлінських інновацій;

основна формула виробництва „Капітал + НДДКР” витискує попередню „Капітал + труд” [12], поряд з цим, на передові позиції виходить «інформація + знання» ;

на заміну переливу капіталу і здібностей в основних стратегіях в світовій економіці приходять стратегії переливу знань та технологій;

інноваційний процес набуває постійного характеру, а процеси управління ним виходять на корпоративний рівень.

Динамізм зміни середовища, значне збільшення факторів ризику, високий рівень невизначеності умов функціонування підприємства вимагають урахування широкого спектру факторів для вирішення

поставлених завдань та досягнення намічених цілей.

Вважаємо за необхідне виділити основні проблемні аспекти, що стримують активний розвиток країни. За результатами проведеного дослідження було систематизовано основні інституційні аспекти сучасної економіки України, які необхідно враховувати в умовах переходу до економіки знань.

По-перше, декларативний характер заяв з боку держави, щодо переходу до економіки знань. Створення комфортних макроекономічних умов сприяє активізації інноваційних процесів, вільному перетоку не тільки капіталу, а й інформації та знань.

По-друге, недостатньо розвинута інноваційна інфраструктура в країні. Перехід до моделі відкритих інновацій потребує відповідної прийнятної інфраструктури, спрямованої на активізацію інноваційної діяльності, з орієнтацією на потреби споживача, суспільства, отримання соціального ефекту, а не особистої підприємницької вигоди.

По-третє, загальноприйнята в українському суспільстві низька оцінка інтелектуального капіталу. Недооцінка та відведення незначної ролі інтелектуальній власності обумовлює необґрунтоване заниження ролі людського капіталу. Слабо розвинута система захисту об'єктів прав інтелектуальної власності, систематичні порушення законодавства в сфері захисту прав інтелектуальної власності, відсутність відповідної інфраструктури. Поряд з цим, недооцінка нематеріальних активів, а також відсутність дієвого інструментарію облікової оцінки, контролю та аналізу нематеріальних активів підприємств призводить до формалізації процесів облікового відображення нематеріальних активів підприємств.

На рис. 1 наведена послідовність етапів, які проходить ідея від її зародження до втілення у виробництво та отримання результатів. Сучасна система фундаментальних досліджень, фундаментальна наука, ґрунтується на світовій науковій базі, яка формувалась протягом всієї історії існування людства. Інтелектуальний внесок багатьох поколінь вчених постійно збільшує науковий потенціал людства, а разом з цим і науковість продукції. В сучасній фундаментальній науці використовуються результати попередніх досліджень, розробок, які було впроваджено і не впроваджено. Такі дослідження пропонуємо розподілити на:

відкриті для широкого кола користувачів – для міжнародної спільноти в наукових кругах, в рамках держави – це теоретичні знання, теорії, що доведені, результати досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, які оприлюднені, а їх достовірність була підтверджена, тощо. Переважно спектр використання таких теоретичних знань розповсюджується майже на всі сфери науки та життя;

закриті для широкого кола користувачів – в межах наукового центру,

інституту, галузі, держави. До цієї категорії, на думку автора, коректним буде віднесення наступних досліджень: розробки, результати яких було використано лише замовником, з обов'язковою умовою щодо закритості інформації про технологічні особливості, які забезпечили унікальність і новизну; роботи над науковими проблемами за державним замовленням, результати яких використовуються військово-промисловим комплексом; інші розробки для підприємств, галузей, які мають стратегічне значення, тощо.

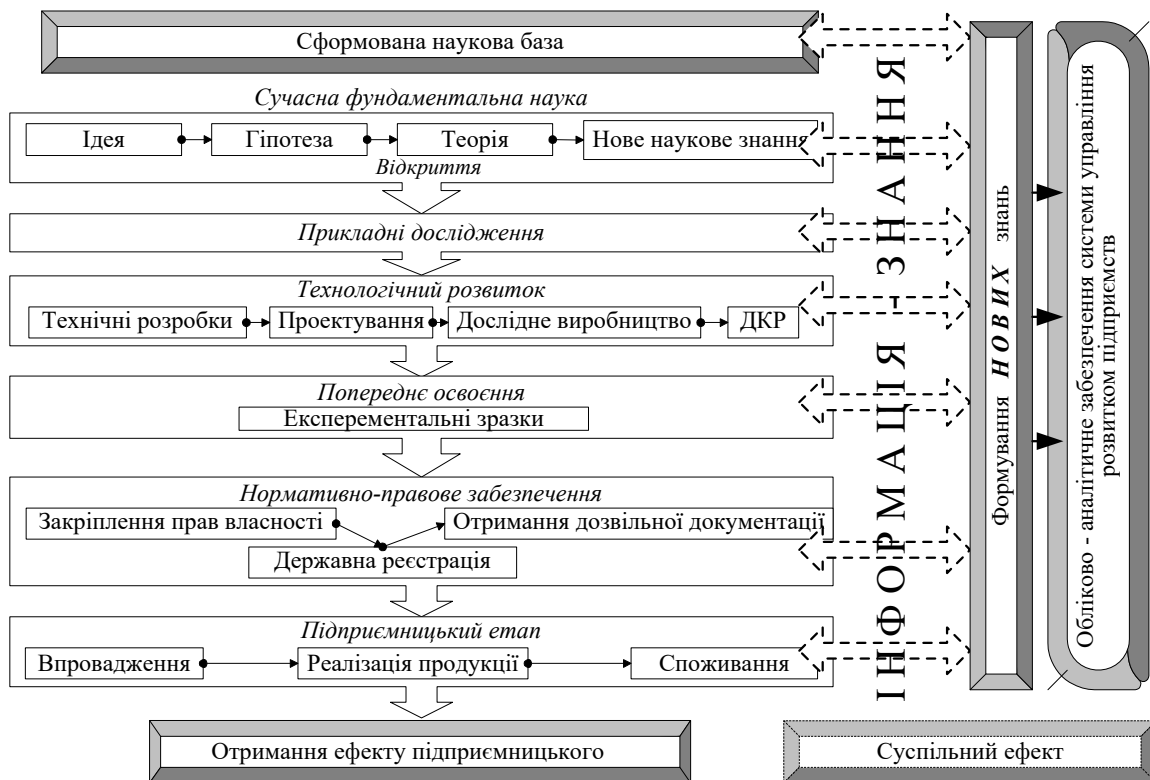

Рис. 1. Послідовність етапів створення та впровадження інновації

Спрямованістю фундаментальних досліджень є отримання нових наукових знань, виявлення найбільш важливих закономірностей. Ідея або сформульована наукова проблема після обробки даними, існуючими фактами, перетворюється в наукову гіпотезу або групу гіпотез. Детальне вивчення найбільш ймовірної гіпотези, відповідність її достовірним знанням, доведення відсутності логічних протиріч, призводить до появи теоретично-розробленого знання – формулювання теорії, а в рідких випадках і до відкриття. Пріоритетне значення фундаментальної науки визначається можливістю виходу в принципово нові сфери, області, шляхом генерації ідей, однак, ймовірність позитивного результату фундаментальних досліджень в світовій науці складає лише 5 % [6].

Проведення прикладних досліджень обумовлюється необхідністю визначення та більш ретельного дослідження шляхів, методів практичного використання явищ, процесів, наукових знань, що були відкриті раніше, з урахуванням галузевих, регіональних чи інших особливостей. На етапі прикладних досліджень к результатам фундаментальної науки підходять через призму потреб конкретної галузі економіки, для створення можливості практичного застосування нових ідей, отримання конкретних наукових результатів для вирішення задач промислового виробництва, з подальшим задоволенням потреб суспільства. Іноді прикладну науку асоціюють з галузевою, виходячи з її спрямованості. Відповідні дослідження можуть проводитись в академічних, галузевих, регіональних наукових інститутах, закладах, в залежності від їх специфіки, а також на наукових базах підприємств. Результатами прикладних досліджень стають науково-технічні ідеї, задумки, пропозиції щодо проектування, а також наукове обґрунтування методів використання на практиці теоретичних знань та відкриттів.

Проведення процесів технічної розробки, проектування, дослідного виробництва та досвідно-конструкторських робіт ДКР створюють етап технологічного розвитку результатів прикладних досліджень. На цьому етапі проводиться розробка певної конструкції інженерного об'єкту, технічної системи, розробка технологічних процесів, розробка ідей, варіантів нового об'єкту. Після виготовлення експериментальних зразків нової продукції, їх випробування – проведення етапу попереднього освоєння, розробляється відповідна технічна документація, з зазначенням всіх технічних характеристик. Зазначена стадія виступає завершальною стадією наукових досліджень і є перехідною від лабораторних та експериментальних умов до промислового виробництва.

Автором виокремлюється наступним етапом нормативно-правове забезпечення нововведення. За своєю сутністю до науки він не має ніякого відношення, однак на сьогоднішній день, без вдалого, і по можливості швидкого, проходження цього етапу, втілення новації в промислове виробництво стає неможливим. На етапі відбувається документальне оформлення та закріплення прав власності, за бажанням виробника інновації, на новацію – продукт, право його виробництва, на технологію та інше, а також проводиться державна реєстрація та отримання всього пакету відповідної дозвільної документації. Перелік необхідної документації, її структура значною мірою залежать від виду перетворень, які впроваджуються підприємством, глибини змін, та їх напрямку. Так, впровадження продуктової новації може привести до необхідності отримання дозволу на виробництво нового продукту, його сертифікації, перевірку на відповідність екологічним, медичним, санітарним, технічним,

технологічним та іншим нормам; реалізація процесу розвитку шляхом проведення технічної перебудови призводить до необхідності отримання в органах державної влади пакету дозвільної документації на реконструкцію, перебудову, у випадку необхідності проведення додаткового будівництва – дозвіл на будівництво, документацію на землю та інші. Слід зауважити, що кожний з таких документів являє собою цілий пакет документації із широкого переліку довідок, свідоцтв тощо, що негативно відображається на швидкості отримання кінцевого результату.

Особливістю процесу отримання всього пакету дозвільної документації в сучасних умовах функціонування економіки України, яка відображає її незадовільну характеристику, стає беззаперечність того факту, що це є процес з найбільшою кількістю бюрократичних бар'єрів, який неможливо передбачити з точки зору фінансових витрат і витрат часу, а також у підприємства немає можливості чинити вплив на швидкість проходження етапу, що, в умовах конкурентної боротьби при високій динаміці змін середовища, може привести до морального старіння ще не впровадженої новації.

Підприємницький етап – комерціалізація новації, включає впровадження результатів наукових досліджень, новації, в діяльність підприємства, з наступною реалізацією і споживанням продукції як результату новації. Споживання призводить до задоволення потреб, а при досягненні певного рівня насиченості, породжує і формує нові, таким чином, забезпечується циклічність процесу розвитку. Ефективність впровадження, результативність даного етапу оказують вагомий вплив, як на діяльність промислового підприємства в цілому, так і дають відповідь стосовно міри наближення до очікуваних результатів розвитку. За своєю суттю, підприємницький етап являє собою самий важливий з етапів створення нововведення, оскільки, саме задоволення потреб відбувається в процесі споживання, а, розглядаючи через призму цілей розвитку і економічної ефективності, проведення всіх попередніх етапів, значимість їх результатів, новизна і унікальність досліджень, їх перспективність, все це досягається задля кінцевого результату – розвитку підприємства, галузі, суспільства в цілому, і реалізується саме на даному етапі.

Перелік етапів представленої послідовності, який відображено зліва на рисунку, являє собою закриту систему формування інновацій, яка наразі існує в Україні. Така послідовність спрямована на отримання підприємницького ефекту. Тобто спрямована на результат для конкретного підприємства, корпорації, суб'єкта господарювання. Така закритість входить в протиріччя із основними постулатами економіки знань та потребує негайних змін.

Постійне зростання ролі та масштабів процесів інноваційних перетворень в діяльності, як підприємств, так і суспільства в цілому, призводить до необхідності пошуку ефективних методів управління цим процесом.

Враховуючи значний обсяг процесу створення та впровадження нововведення, необхідність забезпечення його провідним науковим, технічним, технологічним, інтелектуальним потенціалом, а також відповідним і своєчасним фінансуванням всіх стадій процесу, для забезпечення досягнення максимально корисних результатів, а також виходячи з аналізу діяльності промислових підприємств України, зазначимо, що переважна більшість підприємств немає можливості, за рахунок власних засобів, проводити повний цикл НДДКР по створенню та впровадженню нововведення; більш того, отримання та супроводження нововведення, на підприємствах які проводять трансформаційні перетворення, намагаються реалізувати програму розвитку або інтуїтивно впроваджують поліпшуючі дії, відбувається, переважно, лише на стадії впровадження.

Для забезпечення оптимального рівня ефективності від впровадження інноваційних перетворень, підприємство має можливість вибрати етап в процесі створення та впровадження нововведень, на якому воно бажає приєднатись до процесу розробки, або отримати результат досліджень.

В рамках процесу формування системи управління розвитком підприємства, вирішення завдання щодо визначення оптимального способу, методу та форми взаємодії з науковими розробками, з метою розвитку підприємства, шляхом впровадження внутрішніх, продуктових, технічних і технологічних перетворень, підприємство має можливість вибору етапу створення та впровадження нововведень, на якому воно отримує результати досліджень або приєднується до проведення робіт для отримання інновації.

Виходячи з обраної стратегії розвитку підприємства, його місії, цілей, з урахуванням стану підприємства та середовища, в якому воно працює, необхідно зробити вибір пріоритетного фактору, найбільш значимого для конкретного підприємства, виходячи з особливостей умов його функціонування, який стане основою прийняття рішення щодо визначення моменту входу підприємства в процес створення та впровадження нововведень.

Пропонуються наступні фактори впливу: можливість отримання унікальних переваг, ступінь сукупного ризику, обсяг фінансових витрат, витрати часу від моменту отримання новації до одержання результатів від її впровадження, одноразові витрати під час придбання новації,

можливість реалізації результатів досліджень, додаткові вигоди, рівень передбачуваності результату.

Серед зазначених факторів відбувається вибір пріоритетного, найбільш значимого для конкретного підприємства, входячи з особливостей умов його функціонування, який стане основою прийняття рішення щодо визначення моменту входу підприємства в процес створення та впровадження нововведень.

Виходячи з тенденцій змін кожного з факторів при переході від одного етапу до іншого, а також з місії, цілей розвитку, підприємство визначає оптимальний або бажаний етап створення та впровадження нововведень, на якому воно має намір розпочати інноваційну діяльність.

Використовуючи розроблені, методом експертних оцінок, оціночні радари для кожного з основних етапів створення та впровадження нововведень, відзначаються фактичні рівні впливу кожного з факторів для конкретних умов даного підприємства. В результаті, визначається розбіжність між факторною характеристикою обраного етапу та наявними можливостями підприємства. Проводиться оцінка значимості факторів, за якими була виявлена розбіжність, визначається значимість цих факторів, а також ступінь впливу виявленої різниці на результати отримання новації, досягнення цілей розвитку і на діяльність підприємства в цілому. Ретельний аналіз та об'єктивна оцінка отриманих висновків, за результатами порівняння, створюють умови для прийняття рішення про зміну обраного етапу, що спричинить повернення до комплексної оцінки, або про можливість впровадження інноваційних дій саме на цьому етапі створення та впровадження нововведень. Наступним кроком стає розробка та впровадження стратегії подальшого розвитку, з урахуванням обраної форми взаємодії з наукою.

Однак визначена послідовність, орієнтована на результат для відповідного суб'єкта господарювання, а не на суспільний ефекти, який притаманний економіці знань. Саме відкритість та взаємний обмін інформацією та знаннями на кожному з етапів послідовності створення та впровадження інновації сприяє продукуванню нових знань, та стає інформаційною базою для обліково-аналітичного забезпечення системи управління розвитком підприємства. Детальний опис підсистеми обліку інновацій в рамках однієї з підсистем обліку обліково-аналітичного забезпечення системи управління розвитком підприємств представлено на рис. 2.

Виходячи з сутності інновацій, їх ролі в економіці знань, ступеню впливу інновацій, як на розвиток, так і на діяльність підприємства в цілому, в залежності від їх класифікаційних характеристик, можна стверджувати про вагомому роль інновацій в діяльності підприємства.

Рис 2. Облік інновацій в системі управління розвитком підприємств

Висновки Таким чином, підсумовуючи результати дослідження, можна зазначити наступне. В роботі обґрунтовано необхідність трансформації облікової підсистеми системи управління розвитком підприємства.

Подальшого дослідження та розробки потребує інструментарій оцінювання інтелектуальних активів, людського капіталу, а також нормативно-правове узгодження питань щодо адекватності відображення такої інформації у відповідних звітних формах. Крім того, подальшого розвитку потребує державне регулювання питань забезпечення відкритості інформації поряд із забезпеченням законних прав власників.

Бібліографічні посилання:

1. Асланов Д. И., Голубова М. И. Гуманистические аспекты экономического развития [Электронный ресурс] / Д. И. Асланов, М. И. Голубова // Управление

- економічними системами: електронний научний журнал. – 2013. – Режим доступу : <http://uecs.ru/makroekonomika/item/2641-2013-12-20-07-09-07>
2. Афанасьєв Н.В. Управление развитием предприятия: Монография / Н.В. Афанасьєв, В.Д. Рогожин, В.И. Рудыка. – Х.:Издательский Дом «ИНЖЭК», 2003. – 184с.
 3. Белякова Г.Я., Сумина Е.В. Ключевые компетенции как основа устойчивого конкурентного преимущества предприятия.// Электронный журнал Исследовано в России [Режим доступа]: <http://zhurnal.ape.ru/articles/2005/104.pdf>
 4. Варналій З.С. Конкуренція і підприємництво [Текст] : монографія / З. С. Варналій ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - Київ : Знання України, 2015. - 464 с
 5. Грицуленко. С. Теоретичні та практичні питання формування і розвитку інтелектуального капіталу // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2008. - №3. – С. 62-68.;
 6. Інвестиційна та інноваційна діяльність: Монографія / Національний ун-т "Львівська політехніка"; Національний банк України; Львівський банківський ін-т; О.Є. Кузьмін, Н.В. Тувакова, А.Я. Кузнецова, та ін. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
 7. Кантаєва О. В. Бухгалтерський облік і аналіз інноваційної діяльності підприємств: організація і методологія: монографія / О. В. Кантаєва. – Житомир: ФОП Кузьмін Дн. Л., 2010. – 424 с.
 8. Карпенко М. Когномика [Текст] / М. Карпенко // М. : СГА, 2009. – 225 с.
 9. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
 10. Пономаренко В.С. Проблемы подготовки компетентных экономистов и менеджеров в Украине : монография / В.С. Пономаренко. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2012. –352 с
 11. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємства у транзитивній економіці: Монографія / С.М. Ілляшенко, О.В. Прокопенко, Л.Г. Мельник, за заг. ред. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. – 582 с. – Бібліогр. за розділами.
 12. Писарчук О.В. Синтез системи управління інноваційним розвитком машинобудівного підприємства: Дис... канд. екон. наук: 08.00.04 – 2008.
 13. Трифилова А.А. Оценка эффективности инновационного развития предприятия. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 304 с.
 14. Управление организацией: Учебник / Под ред. А.Г. Поршнева, З.П. Румянцевой, Н.А. Соломатина. – 2-е изд., перераб и доп. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 669 с.
 15. Янченко З. Б. Аспекти обліку витрат інноваційної діяльності / З.Б. Янченко // Економіка. Управління. Інновації: електронне наукове фахове видання. – Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка – 2014. – Вип № 1 (11). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/eui_2014_1_37.pdf

References:

1. Aslanov D. I., Golubova M. I. Humanistic aspects of economic development [Electronic resource] / D. I. Aslanov, M. I. Golubova // Management of economic systems: electronic scientific journal. - 2013. - Access mode: <http://uecs.ru/makroekonomika/item/2641-2013-12-20-07-09-07>

2. Afanasyev N.V. Management of enterprise development: Monograph / N.V. Afanasyev, V.D. Rogozhin, V.I. Rudyka - H.: Publishing House "INZHEK", 2003. - 184s.
3. Belyakova G.Ya., Sumina E.V. Key competencies as a basis for sustainable competitive advantage of an enterprise. // Electronic journal Researched in Russia [Access mode]: <http://zhurnal.ape.ru/articles/2005/104.pdf>
4. Varnal Z.S. Competition і підприємництво [Text]: monographs / Z. S. Varnaliy; Kiev nat univ im. T. Shevchenko. - Kiev: Knowledge of Ukraine, 2015. - 464 seconds
5. Gritsulenکو. S. Theoretical and practical nutritional form and development of interchangeable capital // Theory and practice interlevel power. - 2008. - №3. - p. 62-68.
6. Investment and Innovation: Monographs / National University "Lviv Polytechnic"; National Bank of Ukraine; Lviv Bank; O.C. Kuzmin, N.V. Tuvakova, A.Ya. Kuznetsova, that ін. - Lviv: LBI NBU, 2003. - 233 p.
7. Kantaeva O.V. Accountancy region and analysis of innovations in the organization of organizations: organization and methodology: monograph / O.V. Kantaeva. - Zhytomyr: FOP Kuzmin Dn. L., 2010. - 424 p.
8. Karpenko M. Kognomika [Text] / M. Karpenko // Moscow: SGA, 2009. - 225 p.
9. Official website of the State Statistics Service of Ukraine [Electronic resource]. - Mode of access: www.ukrstat.gov.ua
10. Ponomarenko V.S. Problems of training competent economists and managers in Ukraine: monograph / V.S. Ponomarenko. - X.: PH "INZHEK", 2012. - 352 with
11. Problems of management of innovative development of transnational companies in transitive economics: Monographs / S.M. Illashenko, O.V. Prokopenko, L.G. Miller, for zag. ed. CM. Ilyashenka. - Sumi: VTD "University Book", 2005. - 582 p. - Bibliogr. for rozdilami.
12. Pisarchuk O.V. Synthesis of the system of control of the innovation of the development of machine and vehicle business: Dis ... Cand. econom Sciences: 08.00.04 - 2008.
13. Trifilova A.A. Evaluation of the effectiveness of innovative development of the enterprise. - M.: Finance and Statistics, 2005. - 304 p.
14. Organization Management: Textbook / Ed. A.G. Porshneva, Z.P. Rumyantseva, N.A. Solomatina. - 2nd ed., Revised and add. - M.: INFRA-M, 2002. - 669 p.
15. Yanchenko Z. B. Aspects of the region of the life of innovation in the world / Z.B. Yanchenko // Ekonomika. Governance. Інновації: electronne naukove fakhov vidannya. - Zhytomyr: Zhytomyr State University Imeni Ivana Franka - 2014. - Vip № 1 (11). - [Electronic resource]. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/jpdf/eui_2014_1_37.pdf

JEL Classification: M21

Riazanovska V. V.
Postgraduate Student
National Aviation University, Kiev, Ukraine

THE INTERACTION OF DIFFERENT TYPES OF TRANSPORT INTO ASPECTS OF DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

Abstract. In a dynamic external environment appears especially important strategic direction, whereby it becomes possible to achieve long-term competitive advantages. The transport system is no exception. The current state of the transport system of Ukraine requires a corresponding set of actions aimed at meeting increasing service quality and competitiveness of freight transport lines to achieve long-term effect.

Keywords: the transport, transport system, strategic management, economic.

Problem statement in its general view. The interaction of different models of transport acts extremely important today as performing a common function for transport, the transport system has a significant impact on the economy as a whole. Today, the transport system is a combination of transport infrastructure, vehicles and businesses, and managing this system. Effective functioning of such a system will ensure stability entities satisfy the needs of the population and contribute to further positive transformation of the economy as a whole.

Analysis of the latest researches and published works where the solution of this problem is initiated.

Experience of research and prospective development of the transport systems of Ukraine and the efficient use of resources are devoted to the works of domestic scientists, namely Novikova A.M, Vovk Yu.E., Paschenko Yu.E., Barash Yu.S., Vashchenko G.P., Kirpa G.P., Novikova A.M. and other scholars.

Providing of informative cooperation of different types of transport with the use of monitoring of transportations are devoted to the works such scientists as Vakarchuk I.M., Baranovskiy D.M., Zhogan O.M., Petrykovets' O.V., Strelko O.H.

Marking the previously unsolved parts of generic problem, which are the subject of this article. All modes of transport have their advantages and disadvantages, in fact, each has its own specifics about the traffic. Together, form a transport network, which includes: ground and underground, air and water transport. The main issue that has been given little attention and which remains unsolved at the time is precisely the problem of the existence of a transport system as an integral system, because if each type of transport will work in interconnection, it will contribute to the stable development of the road transport system in the economy of any country.

Formulation of the purposes of this article. The purpose of the article is to identify the strategic aspects of development of the transport system and the interaction of different models of transport of Ukraine.

Exposition of the main material. The transport system of Ukraine represented by the following means of transport: rail, road, air, water and pipeline. To form an effective strategy must take account of all forms of transport for their communication and transport systems.

All modes of transport can be considered as a complete system for the implementation of passenger and freight traffic. Each type of vehicle transports in its field, providing transportation needs in both passenger and cargo, it may be transportation by air, sea, rail or by road.

Strategic management of transport system can be defined as a control, based primarily on human resources as the basis, directs production activities to ensure adequate technical and technological condition of rolling stock transport provides flexible regulation and time changes that respond to the challenges of the environment, and allowing to achieve development and stability of the entire transport system as a whole.

Implementation of interaction between different modes of transport should be based on certain principles [2,3]:

1. System-logistic approach is to consider the transport process in the scheme "door to door" with the structuring of logistics units and taking into account interactions with external and internal environment of each link.
2. Unity strategic, tactical and operational management throughout all links of the logistics chain.
3. Ensuring sustainable level of cooperation, coordination and compromise in solving problems against annual participants in interaction.
4. Considering the competitive environment.
5. Justification of decisions at any level from strategic to operational.
6. Consideration of the consequences of decisions (especially surgical) and deviations and risks.

Indeed, the interaction of different modes of transport and must eventually manifest the unity of the transport system.

It is advisable to select such aspects of interaction between different modes of transport, economic, technical and technological, informational, legal, organizational [2,3,5].

In economic terms for the interoperability of transport acts as the main transport planning, particularly with regard to transport mixed type. Indeed, increasingly, one mode of transport can not provide a complete transportation cycle independently, cooperating with other modes of transport.

Therefore, planning plays a major role in this process. These types of plans, annual operational plans and traffic (monthly or quarterly) should be the

same in volume, range, period, point of departure, destination and handling, names of organizations engaged in sending and receiving goods.

Technology planning of transport companies in the market must meet the following requirements:

1. for this transition planning is a key issue adaptation. Methods and mechanisms of development plans must, on the one hand, consider the many years of planning work, and on the other side - to be aimed at increasing compliance with market requirements;

2. should proceed from the principle of adequacy of planning under market environment changing. This means that planning methods must constantly be reviewed and, if necessary - to apply innovative methods and planning procedures;

3. be aware that the effectiveness of planning depends on the plan according to real conditions [2,4,5].

Thus, enterprise-wide planning should be a continuous process of adaptation to conditions that change, and the planning process - very responsive and provide quick response to changing market conditions.

Planning of traffic in each of the transport modes that interact to provide advance allows supply appropriate freight rolling stock, prepare a permanent structure, shifting means to ensure the transfer of cargo from one mode to another necessary labor.

Technical and technological aspects of power evident in all parts of the transport system, as well as the need to harmonize processes together to handle cargo crossings.

The task of improving technical and technological interaction between different modes of transport at the nodes of particular relevance.

Improving interaction should contribute to the following:

- establishing a comprehensive system for passenger traffic at the site;
- scheduling the movement of vehicles of different types of transport systems that are consistent with each other;
- optimization of all elements and subsystems hubs;
- the introduction of through transport fare to travel in a transport node which entitles to travel on a single ticket, given the different modes of transport [2,4,5].

For practical aspect of technical cooperation is necessary:

- Coordination of bandwidth and processing capability of interacting lines, which follow the flow of goods and passengers by mixed messages as well as individual devices in nodes such as the capacity of railways stations and berths, power handling equipment and container storage, availability of appropriate maneuvering means and so on. d.);

- linking parameters lively part interacting modes of transport; in some cases it is advisable to have a line carrying vessel and the train (train weight), load the car and the car, specialization identical vehicles and cars, etc [2,4,5].

Organizational aspects of cooperation provided joint development of a number of necessary documents regulating operational activities of the various modes of transport over a relatively long period, and the adoption of a unified system of operational planning ongoing work.

The strategy identifies each transport company goals, which the company seeks to achieve its business strategy combined with the period within which this objective is to be achieved.

Interaction between different modes of transport plays an important role in enhancing the effectiveness of traffic both within the country and international traffic. Given the current changes in economic and political spheres, international transportation were one of the key elements for the strategic development of the transport system as a whole.

Today evident trend towards integration into the international economic space, most goods coming onto the market through foreign trade or manufactured using ingredients that are imported from abroad therefore. It is therefore important element for strategic development of the transport system of Ukraine is integration into the European transport system. For this is a necessary gradual entry, namely:

- gradual expansion and strengthening of positions in international traffic;
- establishing a system of protection of carriers both on Ukrainian and foreign markets;
- a strategy of development of transport networks;
- Compatibility transport Ukraine with European standards;
- and implementation of environmental and technical standards to the vehicle structure in accordance with European standards [6].

Thus, the provision of technical and technological standards for vehicle structure is one of the strategic tasks of the transport system of Ukraine. Updates vehicle fleet, its modernization, improving technical condition applies to all lines of transportation, marine, and road and railway and others.

At present, the technical condition of vehicles is poor, most are outdated Railroad cars, vehicles reach a critical state.

To improve the technical condition of vehicles need arises programs to attract investment, government support entrepreneurs creating special interest programs for large and medium enterprises that provide partial renewal, modernization of the transport system. In current market conditions, characterized by the fact that along with corporations to enter the competition, middle, and even very small businesses that are the result of globalization and internationalization of economic life.

Thus, taking into account development strategies of enterprises of different modes of transport is becoming increasingly important issue for the Ukrainian market, companies that operate in it, put the scope of competition both between themselves and with foreign companies.

The tasks of the interaction of different transport lines appears promising strategic development definition of strategic orientation of the transport system, taking into account the experience of foreign companies to determine their capacity to ensure the stable operation of transport and expansion of the entire transport system.

The objectives of national development in the long term outlined in the strategy document "Ukraine 2020: national modernization strategy" prepared by the Ministry of Economy and the Institute of Economic Forecasting in 2009.

According to this document, the following types of shared principles to ensure the strategic development of the transport system:

- social (is to provide transportation services to all segments of the population);
- economic (attracting investment, creating new projects according to the demand of transportation services);
- financial (funding of the transport system in accordance with the objectives and measures, as well as compensation for providing privileged services an automobile);
- environmental (adoption of international standards and requirements for safe transport and technical condition of vehicles) [1].

In Europe implemented innovative information and control technology. These technologies are based on modeling of integrated transport systems "staff and transport infrastructure, vehicles."

The development of intermodal and combined transport in Ukraine with simultaneous switching of automotive flow to more ecological and economical transport - rail and water also help reduce the environmental impact on the environment. This will create a mechanism for interconnection of all transport modes, which is necessary for Ukraine.

Implementation and use of the mechanism of the relationship of the transport system will improve the efficiency and forecasting Freight and passenger, reliability and security of transport and logistics sector, promote the development of transport infrastructure and the entire transport system in general.

Conclusions. In today's economy effective operation of transport companies in the long term, ensuring high rates of its operations and increase competitiveness on the level of use of innovative potential. Providing strategic development of transport system of Ukraine is possible thanks to the introduction of innovative solutions, new information and transportation

technologies in transport and technical re-equipment of enterprises of the industry.

Thus, the interaction of different modes of transport will gradually provide effective transformation of the transport system in general, and innovative developments form an upgraded model of the transport system of Ukraine.

References:

1. The Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution of 20 October 2010 g. N 2174r. Transport Strategy of Ukraine till 2020 "On approval of the Transport Strategy of Ukraine till 2020" [Cabinet Ministriv Ukrainy. Rozporiadzhennia vid 3 serpnia 2011 r. N 732-r Kyiv. Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi ekonomichnoi prohramy rozvytku avtomobilnoho transportu na period do 2015 roku]. (Ukr)
2. Baranovskiy D.M., Zhogan E.N., BA, Yablunovskaya E.N., BA, Kalayda I.N. Providing of informative cooperation of different types of transport with the use of monitoring of transportations and their planning. BA Mykhaylo Ostrogradskiy State University of Kremenchuk Visnyk. Vypusk 6/2009 (59). Chastyna 1. (Ukr)
3. Lomot'ko D.V. Problemy vzayemodiy i vydiv transportu u pereviznomu protsesi [Elektronnyy resurs] / D.V. Lomot'ko, V.I. Shevchenko, V.I. Berestov // Rezhym dostupu: http://vuzlib.com.ua/articles/book/29270-Problemi_vzaemod_vid_t/1.html. - Nazva z ekranu. (Ukr)
4. Petrykovets' O.V. Propozytsiyi shchodo optymizatsiyi vzayemodiyi riznykh vydiv transportu pry zmishanykh perevezennyakh [Tekst] / O.V. Petrykovets' // Zbirn. nauk. prats' DEUT. # 22, 2013. - S. 185-188. (Ukr)
5. Strelko O.H. Rozvytok zastosuvannya ta vzayemodiyi okremykh vydiv transportu u velykykh transportnykh vuzlakh: svitovyy kontekst [Elektronnyy resurs] / O.H. Strelko // Pytannya istoriyi nauky I tekhniky. - 2014. - # 2. - S.9-16. Rezhym dostupu: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/78071>. -Nazva z ekranu. (Ukr)
6. Vovk Y. Analysis of the transport system of Ukraine and its development prospects [Analizuvannya stanu transportnoi systemy Ukrainy ta perspektyvy yii rozvytku]. Socio-Economic Problems and the State [online]. 13 (2), p. 5-15. [Accessed November 30, 2015].
7. Sarafanova E.V., Yevseeva A.A., Kopstev B.P. Gruzovye avtomobilnye perevozky. - G.; Rostov n/D: Izd. tsentr "MarT", 2006. - 480 s. (Ukr)

JEL Classification: M19

Nikolskaya A.G.,
student
Volgograd state University
Inshakova E.I.
professor
Volgograd state University

Никольская А.Г. .,
Волгоградский государственный университет
Иншакова Е.И.
д.э.н., профессор
Волгоградский государственный университет

OUTSOURCING IN THE SYSTEM OF MUNICIPAL MANAGEMENT**АУТСОРСИНГ В СИСТЕМЕ МУНИЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ**

***Abstract:** the improvement of municipal administrations and the creation of new management systems is one of the important tasks of effective management of the territory. This task can be achieved through the use of an outsourcing mechanism, during which a number of functions that are non-key, supporting the main activities of municipal authorities, can be transferred to specialists with professional skills and competencies in certain areas of activity.*

Outsourcing makes it possible to increase the efficiency of the main activities of the Executive authorities, reduce the number of administrative and managerial staff, improve the quality of services, and as a result to guarantee budget savings.

***Keywords:** Outsourcing, municipal management, management quality, budget efficiency, management models, territorial budget, budget expenditures*

***Аннотация:** Усовершенствование администраций муниципального уровня и создание новейших управленческих систем является одной из важных задач эффективного управления территорией. Обеспечение решения этой задачи возможно посредством использования механизма аутсорсинга, в ходе которого ряд функций, являющихся неключевыми, поддерживающими главную деятельность муниципальных органов власти, может быть передан специалистам, обладающим профессиональными навыками и компетенциями в определенных областях деятельности.*

Аутсорсинг дает возможность увеличить эффективность реализации основной деятельности органами исполнительной власти, уменьшить количество административного и управленческого персонала, повысить качество услуг, и как результат – гарантировать экономию бюджетных средств.

***Ключевые слова:** Аутсорсинг, муниципальное управление, качество управления, бюджетная эффективность, модели управления, территориальный бюджет, бюджетные расходы*

Постановка проблемы. В настоящее время для улучшения деятельности структур органов власти целесообразно применение инструментов управления организационными изменениями, обширно используемых в практике коммерческих организаций таких как: реорганизация; реинжиниринг; аутсорсинг.

Применение органами государственного и муниципального управления практик, используемых в частном секторе правомерно, так как ключевые признаки коммерческой организации возможно с успехом отнести и к органам государственного и муниципального управления, обладающих рядом общих характеристик с коммерческими организациями. Они являются:

юридически оформленными участниками субъектно-объектных отношений;

хозяйственными объектами;

социальными организмами;

организационными структурами управления;

пространственно-техническими организмами.

Государственным и корпоративным структурам свойственны общие признаки: бюджет, доходы и расходы, клиенты. В соответствии с этим, территориальная экономическая система, аналогично большой корпорации, обязана стремиться удовлетворять интересы собственных граждан, а с данной целью обязана повышать собственную эффективность.

Таким образом, в условиях формирования рыночных отношений, повышения конкурентоспособности территорий и информатизации общества перед органами государственной власти и местного самоуправления в доли изменения системы управления стоят те же цели, которые стоят перед частной компанией: повышение эффективности итогов деятельности с помощью применения новых или усовершенствованных моделей управления. Именно для этого органы государственной и муниципальной власти прибегают к таким же методам, какие применяют организации.

В современной экономике аутсорсинг находит широкое использование, особенно это относится к малым и средним предприятиям (МСП). Аутсорсинг получил широкое применение в таких отраслях как: информационные технологии, бухгалтерский учет и расчет налогов, юридическое обеспечение, маркетинг и связи с общественностью, управление логистическими процессами, обеспечение безопасности (в том

числе экономической и информационной), управление транспортом, его техническое обслуживание и ремонт.

Применение аутсорсинга обладает такими преимуществами как:

применения лучшего опыта в управлении; экономии на масштабах, которые может получить поставщик услуг;

возможности избежать крупных затрат на приобретение имущества, необходимого для решения задач государственного и муниципального управления;

освобождение внутренних ресурсов заказчика услуг аутсорсинга для других целей;

увеличение качества процессов в организации (при помощи использования специализированных фирм, а также концентрации на основной деятельности);

сокращение рисков, которые связаны с реализацией процессов (за счет использования конкуренции на рынке компаний, предлагающих услуги, а также за счет частичной передачи рисков компании-исполнителю);

значительное усовершенствование обслуживания населения в результате соглашения о степени обслуживания.

Но вместе с преимуществами аутсорсинг обладает целым рядом недостатков:

имеется риск утечки данных конфиденциального характера, а также риск порчи имущества в случае неконтролируемого доступа компании-аутсорсера к материальным ценностям и документам;

возможно несоответствие квалификации компании-исполнителя выполняемым работам;

в случае возникновения нештатных или аварийных ситуаций увеличивается время реакции, так как появляется дополнительное звено.

Определение аутсорсинга в органах местного самоуправления имеет несколько трактовок. Согласно самой распространенной из них под аутсорсингом понимаются передача на договорной основе непрофильных функций (процессов, направлений деятельности) сторонним организациям, которые обладают соответствующими техническими средствами и/или управленческими знаниями в какой-либо конкретной области (сфере компетенции) [2].

Аутсорсинг в муниципальных органах власти можно определить как передачу исполнения отдельного процесса или вида работ внешней организации при сохранении общей ответственности территориальных органов путем заключения договора [5]. В то же время в Концепции административной реформы в Российской Федерации в 2006-2010 годах [4] аутсорсинг применительно к органам государственной власти

определялся как механизм выведения отдельных видов деятельности за рамки функционирования органов исполнительной власти путем заключения контрактов с внешними исполнителями на конкурсной основе.

Стоит отметить, что в Концепции снижения административных барьеров и повышения доступности государственных и муниципальных услуг на 2011-2013 годы [4] делается акцент на необходимость развития механизмов аутсорсинга в деятельности муниципальных органов власти с целью оптимизации численности государственных и муниципальных служащих. Подобного рода задача аргументирована тем, что в данный момент в штатных расписаниях органов местного самоуправления сохраняется существенное количество работников, которые исполняют обеспечивающие функции, а также указанные органы власти исполняют значительное число функций, для осуществления которых не требуются властные полномочия.

В отличие от частных компаний, где развитие аутсорсинга ограничено только стратегическими целями развития, в муниципальных органах на него накладываются конкретные ограничения. Данные ограничения связаны с тем, что территориальная экономическая система в лице соответствующих органов власти владеет исключительной привилегией по реализации властных полномочий, заключающихся в принятии решений относительно развития и применения ресурсов и выработке правил поведения граждан и организаций [1]. Все другие действия можно отнести к категории обеспечивающих, и к их выполнению имеют все шансы привлекаться негосударственные организации. При этом, контроль за действиями и, в особенности, за его итогами, а кроме того принятие важных для реализации данного процесса решений должны оставаться за органом местного самоуправления.

Можно выделить следующие предпосылки использования аутсорсинга в муниципальном управлении:

- потребность в снижении затрат территориального бюджета;
- увеличение эффективности осуществления полномочий органов государственного управления и местного самоуправления;
- стремление к большей эластичности в решении вопросов, которые относятся к соответствующему уровню управления; направленность на применение опыта специалистов, имеющих профессиональные навыки и соответствующие компетенции в определенных сферах деятельности;
- введение новых или усовершенствованных управленческих технологий.

Таким образом, целями аутсорсинга функций муниципальных органов управления являются:

повышение результативности административно-управленческих процессов;

предоставление возможности для внедрения новых технологий;

повышение качества и доступности государственных (бюджетных) услуг;

уменьшение капитальных затрат;

оптимизация численности административного и управленческого персонала;

оптимизация расходов областного бюджета;

увеличение области использования контрактных форм финансирования расходов территориального бюджета в целях повышения результативности и эффективности бюджетных расходов.

Критериями выявления действий, которые принадлежат аутсорсингу, являются: профессиональный, специализированный характер исполнения действий; характер деятельности, обеспечивающей исполнение муниципальных функций; наличие профессиональных, специализированных, саморегулируемых организаций на рынке, способных к исполнению действий органов местного самоуправления.

При передаче на аутсорсинг муниципальных полномочий необходимо придерживаться двух основных принципов:

целесообразность – на аутсорсинг рационально передавать административно-управленческих процессы, на прямую не связанные с реализацией властно-распорядительных полномочий (основных функций) государственных органов исполнительной власти или органов местного самоуправления, то есть аутсорсинг может быть осуществлен только в отношении обеспечивающих функций;

эффективность – анализируется с точки зрения экономии бюджетных средств, увеличения качества реализации функции или услуги, сокращения сроков ее исполнения, оптимизации системы государственного (муниципального) управления.

Выводы. Таким образом, аутсорсинг в области муниципального управления может реализоваться в части процессов, которые поддерживают основную деятельность муниципальных органов власти. При этом реализация процессов, которые связаны с принятием решений, а также с реализацией контрольно- надзорных и правотворческих функций должны оставаться в ведении территориальных органов власти. В случае если этого не происходит и орган власти передает какие-либо процессы, которые связаны со своей основной деятельностью, негосударственным структурам, то это выходит за рамки отношений аутсорсинга и передаётся в сферу вопросов приватизации.

Аутсорсинг – это то, к чему необходимо стремиться на сегодняшний день. Мировой опыт свидетельствует о том, что за счет внедрения механизма аутсорсинга, возможно сэкономить от 10 до 50% бюджетных средств [4]. Однако наиболее основным является то, что применение механизмов и принципов деятельности аутсорсинга в рамках муниципального управления в целом дает хорошие итоги, не говоря уж и о повышении качества предоставляемых населению услуг.

Несмотря на то что в мире увеличивается спрос на услуги аутсорсинга, Россия продолжает показывать отставание в развитии этой перспективной индустрии [4, с.61]. Тому есть ряд причин, которые напрямую связаны и с не проработанностью нормативно-правовой базы, и с неготовностью органов власти к изменениям, и отсутствием как такового опыта использования аутсорсинга в сфере муниципального управления.

Библиографические ссылки:

1. Батаева Н.С., Крючкова П.В., Потапенко М.С., Тамбовцев В.Л., Шаститко А.Е. Публичные услуги и функции государственного управления. – М.: ТЕИС, 2002.
2. Елисеенко В. Госфункции на аутсорсинге // Казенные учреждения: учет, отчетность, налогообложение. – 2012. – №6.
3. Козориз Т. Аутсорсинг: понятие, цели, практика использования в России / Акционерное общество: вопросы корпоративного управления. 2006. № 12.
4. Македонский С. Развитие аутсорсинга в России и в мире: теория и практика / С. Македонский // Intelligent Enterprise. № 10. — С. 61-63.
5. Распоряжение Правительства Российской Федерации №1021-р «Концепция снижения административных барьеров и повышения доступности государственных и муниципальных услуг на 2011-2013 годы» от 10.06.2011 // Правовая система «Консультант».
6. Шестоперов А.М. Современные тенденции использования аутсорсинга в органах государственной власти и местного самоуправления // Государственное управление. Электронный вестник. Выпуск № 21. Декабрь, 2009.

References:

1. Bataeva N.S., Kryuchkova P.V., Potapenko M.S., Tambovtsev V.L., Shastitko A.E. Public services and government functions. - M.: TEIS, 2002.
2. Eliseenko V. State functions in outsourcing // Government institutions: accounting, reporting, taxation. - 2012. - №6.
3. Kozoriz T. Outsourcing: concept, goals, practice of use in Russia / Joint-stock company: issues of corporate governance. 2006. № 12.
4. Macedonian S. Development of outsourcing in Russia and in the world: theory and practice / S. Macedonian // Intelligent enterprise. - - № 10. - p. 61-63.
5. Order of the Government of the Russian Federation No. 1021-p "The concept of reducing administrative barriers and increasing the availability of state and municipal services for 2011-2013" dated June 10, 2011 // Legal system "Consultant".

6. Shestoperov A.M. Current trends in the use of outsourcing in government and local government // State administration. Electronic messenger. Issue number 21. December 2009

European academy of sciences (Coventry, United Kingdom)

Invites you to take part in
The International Seminar-Internship:
«Science and Education: European approach»

Target groups

teaching staff, heads of higher educational institutions, postgraduates, doctoral students, undergraduates, representatives of state and local self-government bodies, public organizations, enterprises, financial and other institutions, all interested persons.

Form of participation: correspondence (remote)

Program of International Seminar-Internship:

	36 hours	72 hours	108 hours	138 hours
Participation fee in EURO	€ 100	€ 150	€ 200	€ 250

Participation fee includes

- publication of an article in a collection of scientific articles or in a scientific journal
- obtaining an international certificate of a training completion
- the cost of mailing by registered letter of a collection of articles (or a scientific journal) with the international certificate of a training completion

Contacts

E-mail: org@conferencii.com

Website: <http://conferencii.com>

SCIENTIFIC JOURNAL

Economics and Finance

issue 4

2019